

ЧЕТВЕРТАК 3
БЕЛАРУСЬ 9
1

№ 17-18

ВЕРАСЕНЬ

0451
5/5
1540

ЗА СІЛАСІ

З

Ь М Е С Т:

Ул. Стэльмах

КРУШЭНЬНЕ РЭНЭГАТАЎ

п'еса ў 2-х дзях

◆

С. Ракіта

ТРАНТАРЫ ВЫРУЧЫЛІ

нарыс

◆

Юл. Таўбін

СВАЕ КЛЯСЫ КЛЯ...

верш

◆

А. Рыгораўскі

ЗДРАДЖАНЫЯ, АЛЕ НЕ
ПЕРАМОЖНЫЯ

нарыс

◆

С. Старобінскі

БАЦЬКАВА РАДАСЬЦЬ

пародыя

◆

Т. Алесін

ВОСЕНЬ

верш

◆

Бяліна-Падгаецкі

СУСТРЭЧА

аповяданьне

■

Алёша

ПЯТРУСЬ БРОЎКА

літаратурныя сілуэты

◆

П. Броўка

ВЕЧАР

штрыхі

◆

А. Зль

„ТРЫВОГА“ Ў БЕЛТРАМЕ

нарыс

◆

Ум. Ісмаілаў

МАРШ МАШЫНЫ

верш

◆

С. Старобінскі

ЯСНАЕ ТАКОЕ...

пародыя

◆

Жыдовіч

БЕЛАРУСІ ДЭЯРЖАЎНЫ

АНСАМБЛЬ НАРОДНЫХ

ІНСТР. МАНТАЎ

■

КНИЖНАЯ ВІТРЫНА

◆

Чырвоная Беларусь

№ 17-18

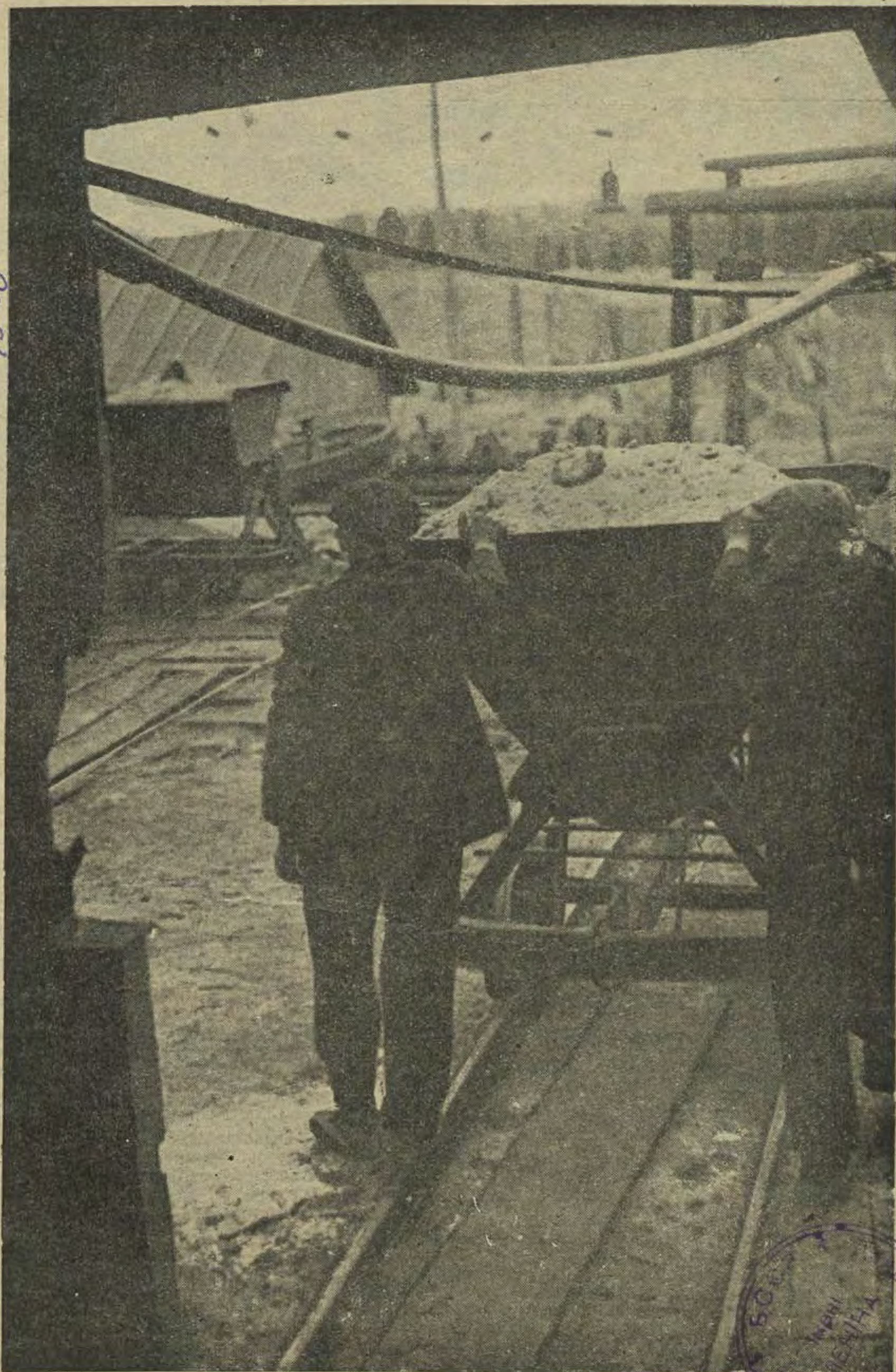
ВЕРАСЕНЬ
1 9 3 1

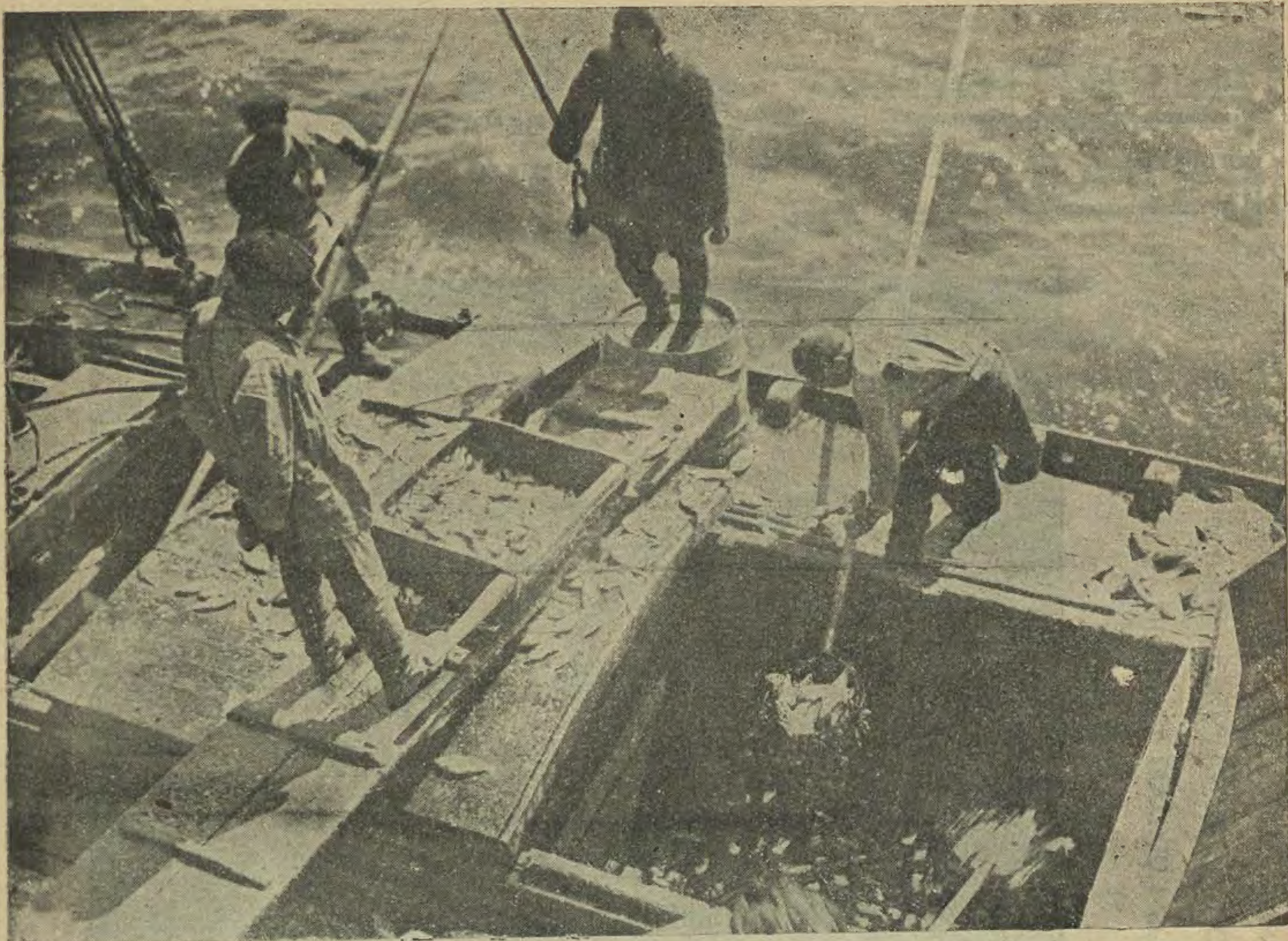
АДРАС РЭДАКЦЫІ:
МЕНСК, САВЕЦКАЯ, 59,
ТЭЛЕФОН 17-09

СОЛІКАМСК. У 1929 годзе калійны руднік імя „10-годзьдзя НАСТРЫЧНІЦКАЙ РЕВАЛЮЦЫІ“ даў на калгасныя палі першы савецкі калі. У раёне СОЛІКАМСКА растуць новыя калійныя

руднікі, якія ўжо ў наступным годзе дадуць 1.000.000 тон калія.

18.10.1931 г. 6 1540

Астрехань

Вылоўна рыбы

Крушэньне рэнэгатаў

(Капец).

Пераключэньне

(Паседжаньне партыйнага камітэту).

Гольцман. Таварышы, новы закон Брунінга прадугледжвае скарачэньне непатрэбных выдаткаў на беспрацоўе, што дае толькі ў гэтай галіне тысячы марак эканоміі нашай дзяржаве.

Галасы. Тысячы...

Гольцман. На якім мы зможам, як і раней, адбудоўваць культурнае сьветлае жыцьцё нямецкай рэспублікі.

Усе, каму дарагі лёс Нямецкае дзяржавы і яе народу, павінны падтрымаць гэты закон.

Дык няхай жыве новы закон Брунінга! Няхай жыве наша вечная дружба ў супольнай барацьбе супроць чырвонага імперыялізму Нямецчыны і яго бацькаўшчыны—СССР.

Луін. Мы прызваны адратаваць Нямецкую рэспубліку і будзьце пэўны, таварышы, мы гэты абавязак выканаем з гонарам для нашай адзінай мэты.

Галасы. Правільна... Няхай жыве сьветлае жыцьцё нямецкага народу!

Шаф (разьюшаны, як звер, крычыць). К чорту! Даволі... Я не магу больш эканоміць на жыцьці сваіх дзяцей, на жыцьці сваіх таварышоў. Не ма-гу.

Курц. Мой дарагі таварыш Шаф, навошта хвалявацца так? Вам цяжка жыць? Вы беспрацоўны? Ну і до ра. Усё гэта можна вырашыць без хваляваньня. Партыйны камітэт, улічваючы ваша дрэннае становішча, дае вам службу ў проф-камітэце, якця цэлям забясьпечыць вас, дарагі таварыш Шаф.

П'еса ў 2-х дзеях
УЛ. СТЭЛЬМАХА

Шаф. Ха-ха-ха... Вы мне дасьце службу. Вы мяне хочаце купіць за цёплае месца?

Курц. Што з вамі, мой мілы Шаф?

Шаф. Вы мяне вельмі танна цэніце, мой мілы Курц. Я хачу цёплае месца ня толькі для сябе, але і для тысячы іншых такіх-жа беспрацоўных, як і я. (Кідае білет. Выходзіць).

ДЗЕЯ ДРУГАЯ

Малюнак трэці.

Памяшканьне партыйнай і комсамольскай ячэйкі машынабудавальнага заводу „Рэмбранд“. Направа шыльда „Ячэйка КПГ(б)“, налева „Ячэйка ЛКСМГ“. Пасяджэньне бюро парт'ячэйкі.

Макс (да рабочага) Вы прыняты ў камуністычную партыю Германіі, т. Райн.

Хто шаснаццаты?

Паўль. Франц Шартэ.

Макс. А-а-а... таварыш Шартэ!

Франц. Я.

Макс. (чытае анкету) Франц Карлавіч Шартэ. Так?

Франц. Так.

Макс. Колькі вам год?

Франц. Пяцьдзесят адзін.

Макс. Вы былі соцыял-дэмакратам?

Франц. Дваццаць адзін год.

Макс. Мы абгаварылі вашу заяву, таварыш Шартэ, але нам хацелася-б пачуць яшчэ ад вас саміх, што в.с прымусіла пакінуць вашу партыю і падаць заяву ў камуністычную партыю?

Франц. Гэта прышло не адразу... Я доўга думаў аб сваім жыцці, я доўга глядзеў на апошнія падзеі—Кельні—і пераконаўся, што дваццаць адзін год майго жыцця ў партыі сацыял-дэмократаў—штрэйкбрэхэрства і здраднасці сваёй клясе. Я ўбачыў, што гутаркі нашых правадыроў аб мірным сацыялізме, які сам прыдзе без усялякай бойкі з буржуазіяй—пайшла дымам. Я ўбачыў, што яны гаварылі іх дзеля таго, каб засьляпіць толькі нашы вочы і далей ехаць на нашай шыі.

Мне вельмі цяжка зараз успамінаць аб той ганебнай пляме, якую я насіў дваццаць адзін год на сваім сэрцы. Але я... абяцаю, таварышы, не на словах, а на справе змыць яе... Змыць у сапраўднай барацьбе з ворагамі рабочай клясы над сыягам камуністычнай партыі—адзінай партыі пролетарыяту!..

Макс. Таварыш Шартэ, партыйная ячэйка КП(б)Г лічыць вас прынятым у рады камуністычнай партыі Германіі.

Франц. Прынятым?...

Макс. Так, прынятым. Сёння ўсе, здаецца?

Галасы. Усе!

Макс. Тады пераходзім да чарговага пытання аб новым законе Брунінга. Слова мае тав. Паўль.

Паўль. Таварышы, эканомічны крызіс з кожным днём усё мацней наступае на горла буржуазіі. Сусветнае полымя рэвалюцыі ўсё мацней разгараецца на вуліцах Германіі... І недалёка той час, калі гэта полымя праглыне капіталістычны лад, сьмерць буржуазіі не за гарамі і капіталізм чужэ гэтую сьмерць. Ён імкнецца адтэрмінаваць яе новым законам Брунінга.

Што азначае гэты закон? Гэты закон азначае мільёны новых падаткаў на працоўных Германіі. Скарачэнне дапамогі на беспрацоўі ўсёй моладзі да 21 году, усім сезонным рабочым, усім замужнім работніцам. Гэты закон, таварышы, адбірае апошняю скарынку хлеба ад беспрацоўных Германіі. Затое буржуазія атрымлівае ад гэтага закону мільёны марак на сваё пуза. Самы актыўны ўдзел у гэтым рабаванні рабочых прымаюць сацыял-дэмократы. Мы павінны не на жыццё, а на сьмерць змагацца супроць гэтага галоднага закону. Мы павінны не на жыццё, а на сьмерць змагацца супроць гэтага галоднага закону. Мы павінны паказаць усім працоўным Германіі адзін выхад з жабрацтва, крызісу і голаду—СССР.

(Пераключэнне пасяджэння бюро
ячэйкі ЛКСМГ)

Грэтхэн. Больш пытанняў няма таварышу Ротэру?

Галасы. Няма.

Комсамолец. А ўсё-ж я прапаную на гэтым устрымацца.

Карл. Па якой прычыне?

Комсамолец. Па такой, што прынялі сёння ўжо дзесяць кімаўняў і хопіць.

Карл. Гэта ня прычына.

Комсамолец. Прычына, прычына... Не забывай, што таварыш Ротэр стары сімавец. А можа ён спецыяльна прысланы ў нашу арганізацыю па даручэнні СІМ'у шпіёніць. Былі-ж такія цацачкі. Я з вамі. Я за вас, а потым заварачу такі квас, што ўсёй ячэйкай не расхлябеш.

Карл. Так. Былі і яшчэ будуць пакуль будзе клясавая барацьба, гэтага-ж баяцца ня трэба. Таварыш Ротэр па-мойму не з такіх.

Комсамолец. Не з такіх?... А чаму ён у СІМ'е быў чатыры гады?

Карл. Таму быў, што мы дрэнна працавалі. Не забывай, што таварыш Ротэр сын рабочага, сам рабочы з сямігадовым стажам. І калі наш рабочы хлопец убачыў сапраўдных ворагаў, прышоў да нас, каб разам з намі змагацца супроць іх, мы павінны яго падтрымаць.

Галасы. Правільна!

Карл. Я галасую, таварышы. Хто за тое, каб таварыша Ротэра прыняць у члены Ленінскага Камуністычнага Саюзу Моладзі Германіі?

Галасы. Усе! (галасуюць).

Комсамолец. Тады я сваю прапанову бяру назад.

Грэтхэн. Таварыш Ротэр, вы прыняты ў члены ЛКСМГ.

Ротэр. Прыняты?

Карл. Ітак, таварышы, з прыёмам пакончана. Прынята сёння 20 чалавек, але гэта ня ўсё яшчэ. Дзеля таго, каб нашы рады мацнелі, трэба ня толькі колькасна, але і якасна ўмацоўваць іх. Заўтра-ж табе, таварыш Фрыдрых, прапануецца ўключыць гэтых таварышоў у актыўную работу па падрыхтоўцы да дэманстрацыі.

Фрыдрых. Добра!

Грэтхэн. Пераходзім да чарговага пытання аб дэманстрацыі. Слова мае тав. Карл.

Карл. Таварышы, паслязаўтра наша партыя арганізоўвае дэманстрацыю супроць галоднага закону Брунінга. Мы, як лепшыя памочнікі яе, павінны быць у першых шэрагах гэтай дэманстрацыі. Аб гэтым трэба будзе пагаварыць вам па цэхах з усёй моладзю.

Комсамолец. Гэта можна.

Карл. І паслязаўтра-ж разам з імі быць на плошчы Вільгельма. Толькі глядзеце, ня будзьце цяцэрамі.

Комсамолец. Будзь пэўны і ўсё будзе зроблена на экс. Карл. А таксама трэба распаўсюдзіць вось гэты нелегальны нумар „Ротэ Фанэ“.

Галасы. Ёсць! (Уваходзіць Генрых).

Грэтхэн. А-а-а... Генрых, ты нам акурат будзеш патрэбны.

Генрых. Заўжды гатоў!

Грэтхэн. Вось табе заданьне.

Генрых. Ну?

Грэтхэн. Бачыш—гэта „Ротэ Фанэ“.

Генрых. Ой, Карл, гэта-ж сёньнешні нумар, дзе ты яго ўзяў? „Ротэ Фанэ“ забаронена-ж.

Грэтхэн. Ш-ш-ш... „Ротэ Фанэ“ забаронена. Гэта нелегальны нумар.

Генрых. Ах, нелегальны!

Карл. Але, які заклікае рабочых паўстаць супроць галоднага закону Брунінга.

Генрых. О, гэта хвацка.

Карл. Табе трэба праз нашых вучняў распаўсюдзіць гэты нумар бацьком.

Генрых. Добра.

Карл. Толькі ведай, каму даваць.

Генрых. Ведаю. Да якога часу гэта зрабіць?

Грэтхэн. Ну, хаця-б да заўтрашняга вечара.

Генрых. Да заўтрашняга?

Карл. Ага, а што, не пасьпееш?

Генрых. Гм... Ды гэта мне плюнуць сёння зрабіць.

Грэтхэн. Значыць, па руках?

Генрых. Па руках! (Бярэ ў ранец газеты. Рантам незнаёмы стук. Уваходзіць поліцыянт).

Першы поліцыянт. Гут-майні!

Другі поліцыянт. Вы нас прабачайце, гаспада, але мы павінны вас патурбаваць хвілінку.

Грэтхэн. Нам не прывыкаць да вашага турбавання, гаспадыні поліцыянт.

Другі поліцыянт. Тады яшчэ раз прабачайце.

Комсамолец. Нічога.

Другі поліцыянт. Да нас дайшлі чуткі, што вы распаўсюджваеце нейкую літаратуру, накіраваную супроць закону нашай рэспублікі. Мы, бязумоўна, ня верым гэтым плёткам, але дазвольце нам пераканацца.

Комсамолец. Справа ваша.

Першы поліцыянт. Скажэце, калі ласка, вам не прысылалі забароненага нумару „Ротэ Фанэ“ № 200?

Першы комсамолец. Калі ласка, ня прыслалі.

Першы поліцыянт. Ах, не—ну добра. (Працягваюць вобск. Генрых у гэты час хоча змыцца. Яго затрымлівае першы поліцыянт).

Першы поліцыянт. Пачакай, пачакай, хлопчык, не ўцякай!

Генрых. Я не ўцякаю, а проста іду ў школу.

Першы поліцыянт (ціха да Генрыха). Скажы, хлопчык, ты ня бачыў тут вось такой маленькай газэткі?

Генрых. Бачыў.

Поліцыянт. Дзе?..

Генрых. Вуль на сталі... (Поліцыянт падбегла да стала, хапае газеты, глядзіць іх, але нічога не знайшоў, вяртаецца назад).

Поліцыянт. Не, не такія. Вось такую. „Ротэ Фанэ“ № 200.

Генрых. Вось такую?

Поліцыянт. Але, але.

Генрых. „Ротэ Фанэ“?

Поліцыянт. Ага-ага!

Генрых. № 200?

Поліцыянт. Во-во!

Генрых. Не, ня бачыў.

Поліцыянт. Ды ты ня пужайся, я нікому не скажу.

Генрых. Ды я і не баюся.

Поліцыянт. О, які ў цябе прыгожы ранец!

Генрых. Як каму.

Поліцыянт. Хто гэта табе купіў?

Генрых. Ну, вядома хто, тата.

Поліцыянт. А хочаш, я табе яшчэ прыгажэйшы куплю? Прыгажэйшы ад усіх у вашай школе. З залатымі абойкамі!

Генрых. Прыгажэйшы?

Поліцыянт. Але.

Генрых. Ня хочу.

Поліцыянт. О, з табой, хлопча, бяз салодкага размаўляць ня будзеш. На! (Дае цукерку).

Генрых. Вы лепей дайце работу і хлеба нашым бацьком, каб мы не паміралі з голаду!

Поліцыянт. Вось паршывец малы, і ён ужо нешта разумее! (Да Генрыха)—А ну, пакажы мне твой ранец!

Генрых. Ня вы мне яго куплялі, ня вам я буду яго паказваць.

Поліцыянт. Пакажы, ну!.

Генрых. Вы надта ня шчыпайцеся, бо я ўмею кусацца.

Другі поліцыянт. Стой! (Да першага). Хадзі сюды! Тут нешта ёсць.

Першы поліцыянт—(цягне Генрых) Хадзем!

Генрых (крычыць) Пусьціце!

Другі поліцыянт. Ды кінь ты там з гэтым малым вайдаццам! Хутчэй кажу!

Першы поліцыянт. Ён вадазроны, гаспадзін Рудольф... (Цягне за сабою Генрых).

Другі поліцыянт. Бачыў? Вось яны! (Паказвае на газету). Хто з вас тут сакратар? Грэтхэн?

Галасы. Усе!

Грэтхэн. Я.

Другі поліцыянт (да першага). Узяць яе. (Генрых у гэты час змываецца).

Другі поліцыянт. Вы арыштаваны за скрыўцы і прапаганду незаконнай літаратуры.

Грэтхэн. Гэта называецца ваша дэмакратычная свабода слова? Ну, што-ж?.. Працуйце, працуйце, гаспада поліцыянты... Але памятайце, што ўсіх не арыштуеце.

(ЗАСЛОНА).

Малюнак чацьверты.

(Плошча Вільгельма. Рабочыя збіраюцца на дэманстрацыю).

Голас газэтчыка: „Газеты каму? Газеты!.. Вось яны, вось яны ўночы роблены!.. Днём прадаем, ледзь не дармова аддаем!.. „Форвэртс“. „Дэйч-Бэргвэркцэйтунг“!

Сёння ў нумары: Паўстаньне сялян у СССР. Крывая расправа ДПУ з сялянскім бунтам. 5000 раненых і 800 забітых! Сталін уводзіць капіталізм! Рыкаў супроць!.. Вось яны, вось яны. Каму, налятай!—Бяры не зявай!..

Поліцэйскі (са здавальненнем слухае, падкрочвае вус і ўхмыляецца). Дай газетку!

Газэтчык. Калі ласка. (Пабег з крыкам).

Першы рабочы. Чуеш, што пішуць пра СССР?

Другі рабочы. Ды што ім прывыкаць брахаць, ці што! За тое-ж грошы атрымліваюць.

Голас радыё. Алло, алло, алло! Усім, усім, усім! Лепшы ў сьвеце шакалад, мармаляд містэра Куліча на рагу Бярлінскай вуліцы. Сьпяшайцеся, сьпяшайцеся ўсе!..

Першы рабочы. Сам жары!

Другі рабочы. Дайце сьпяраша грошы на хлеб, тады будзем думаць пра шакалад.

Генрых. Газеты, газеты, газеты!.. Вось каму, вось каму!.. Сёння ў нумары: Крах банка містэра Эліна. Новы закон Брунінга—новая сьмерць нямецкаму народу!

Поліцэйскі. Што? Што ты сказаў?..

Генрых. (Быццам ня прыкмятаючы поліцэйскага). Новы закон Брунінга адратуе нямецкі народ ад голаду і крызісу!

Поліцэйскі. (Задаволена падкрочвае вус, усмешаецца). Вось то-та!

Генрых. Новы закон Брунінга—новая галодная сьмерць для нямецкага народу!

Поліцэйскі. Ах, ты, паршывец! (Бяжыць за Генрыхам. Апошні высювае язык, уцякае).

Генрых. (Уцякаючы крычыць). Новы закон Брунінга—новая сьмерць!..

Паўль. Я думаю, начнем.

Карл. Так, можна пачаць. Тысяч дзесяць ужо сабралася.

Генрых. (Цішком зьяўляецца з другога боку і дае рабочым газеты). „Ротэ Фанэ“ № 200, „Ротэ Фанэ“ № 200*.

Паўль. Таварышы! Учора на Бярлінскай вуліцы цэлая сям'я рабочага пакончыла самагубствам!.. Заўчора на Прускай плошчы 7 рабочых памёрлі з голаду!..

Тыдзень таму назад у нашым горадзе было 99 тысяч беспрацоўных. Зараз іх ужо 126 тысяч. Гэты лік расьце не па днёх, а па хвілінах. Учора яны былі ахвярамі вуліц Кельня. Заўтра мы. Вось той лёс, які ня сёння—дык заўтра чакае кожнага працоўнага Германіі. Што робіць урад Германскае дзяржавы дзеля таго, каб адрадваць сваіх беспрацоўных ад голаду і сьмерці? Ён абвешчае новы закон Брунінга.

Што азначае гэты закон? Гэты закон азначае мільёны новых падаткаў на працоўных Германіі, скарачэньне дапамогі на беспрацоўі ўсім сезонным рабочым, усім замужнім працаўніцам. Гэты закон, таварышы, адбірае апошнюю скарынку хлеба з зубоў беспрацоўных Германіі.

Затое-ж капіталістам ён дае мільёны марак эканоміі на іх пузы. Самы гарачы ўдзел у гэтым рабаваньні рабочых прымаюць здраднікі рабочай клясы соцыял-дэмакраты. Буржуазія хоча сваю сьмерць перакінуць на плечы рабочых. Мы, таварышы, павінны шукаць выхад з гэтага становішча ня ў сьмерці

рабочых, а ў сьмерці буржуазіі. Бо яна зьяўляецца адзіным вiноўнікам усяго гэтага. Далоў галодны закон Брунінга! Далоў лёкаяў буржуазіі—соцыял-дэмакратаў!

Няхай жыве савецкая Германія, якая дасць сапраўдны выхад працоўным з жабрацтвам, крызісу і голаду!..

Галасы. Правільна!.. Далоў трэці галодны закон Брунінга! Далоў поліцыю! Няхай жыве савецкая Германія!

Гольцман. Таварышы, я першы раз на трыбуне. Я просты рабочы і таму так аратарскі гаварыць ня ўмею.

Галасы. Брашы, брашы, ведаем мы такіх рабочых.

Гольцман. Таварышы, я член соцыял-дэмакратычнай партыі Германіі, той партыі, якая змагаецца і будзе заўсёды змагацца за справу працоўных Германіі.

Комсамалец. Скажэце, ваша партыя рабочая?

Гольцман. Бязумоўна, рабочая!

Комсамалец. А чаму ў вашай партыі Аўгуст Вільгельм—сын зьбеглага імператара Вільгельма?

Гольцман (абкашліваецца). Ах-фу-ах-фу...

Комсамалец. Ён што, таксама рабочы, ці мабыць, сын рабочага? (У грамадзе сьмех).

Галасы. Вось здорава абрэзаў, маладзец, Янук!

Комсамалец. А чаму ў вашай партыі капіталісты?..

Гольцман. Я папрашу не перашкаджаць мне гаварыць!

Галасы. Ага, хэастом накрыўся! Цішэй, таварышы, дайце крыху пабрахаць яму! Не перашкаджайце гаварыць! Няхай гаворыць!

Гольцман. Таварышы рабочыя! Дзеля таго, каб выратаваць Германскую дзяржаву ад крызісу ёсць два шляхі, або кроў, забойства, руйнаваньне, а затым, жабрацкая савецкая рэспубліка... хе-хе-хе...

Голас. Так, гэта адзіны шлях выхаду з жабрацтва, голаду і сьмерці!

Гольцман! Таварышы, дарагія таварышы, на гэты шлях вас клічуць камуністы. А чаму яны клічуць? Яны клічуць таму, што хочуць затапіць нямецкі народ у крыві. Яны хочуць здрадзіць германскай рэспубліцы, яны хочуць зьнішчыць нямецкую культуру.

Голас рабочага. А чаму яны ня зьнішчылі Расію, а наадварот, будуць там сьветлае жыцьцё соцыялізму?

Гольцман. Гэта мана, таварышы, мана, вам засьляпілі вочы камуністы, але мы ведаем, што за сьветлае жыцьцё ў Савецкае Расіі. Мы ведаем які там „рай“.

Голас. Заткніце яму глотку.

Гольцман. Таварышы, дарагія таварышы, у СССР рабочыя задыхаюцца ад чырвонага імперыялізму. У СССР пануе прымуcoвая праца. У СССР Сталін уводзіць зноў капіталізм.

Рабочы. Мана, таварышы, мана! Я сам толькі што з СССР і павінен вам сказаць, што гэты гаспадзін соц.-дэмакрат гаворыць стопроцантнае глупства. Я сам сваімі ўласнымі вачыма бачыў, што рабочыя СССР сапраўды будуць сьветлае жыцьцё соцыялізму!.. Без крызісу, без усялякага беспрацоўя!..

Гольцман. Я не магу, таварышы, гаварыць, калі мяне перабіваюць на кожным кроку

Голас. Не брашы і ня будзем перабіваць!

Гольцман. Таварышы, мы ня пойдзем па гэтым крывавым шляху, на які клічуць вас камуністы. Гэта ня наш шлях, наш шлях, на які мы вас заклікаем!..

Голас. Гэта шлях голаду і сьмерці!

Гольцман. Непраўда! мы заклікаем вас выйсці з крызісу бяз крыві, без руйнаваньня... Дзеля гэтага наш урад вынусіў трэці закон Брунінга. Той, каму дорага жыцьцё і кроў нямецкага народу, павінен падтрымаць гэты закон. Ура! Няхай жыве германская дэмакратычная рэспубліка!

Галасы. Ах, падтрымаць? Даволі, да д'ябла! Гані яго!

Карл. Таварышы, чаму ў СССР няма беспрацоўя, голаду і крызісу? Таму, што ў СССР няма ўлады капіталістаў. Хто высыпае вагоны тон мукі, кофэ ў рэчку, каб не аддаць яго рабочым?—Капіталісты. Хто вiноўнік крызісу?—Капіталізм. Што трэба зрабіць, каб зьнішчыць крызіс, жабрацтва і голад?

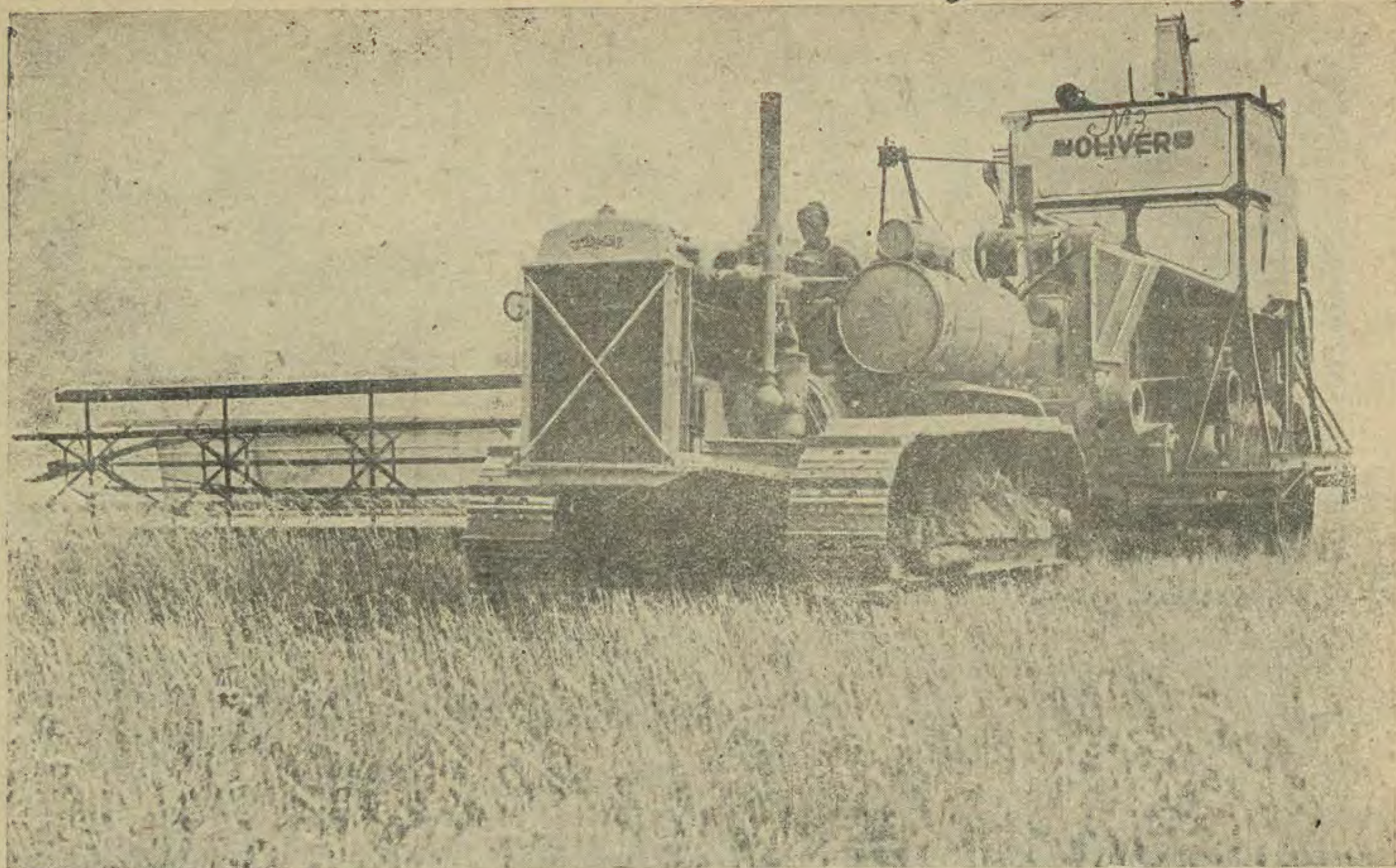
Галасы. Зьнішчыць ка-пі-та-лізм!

Карл. Правільна! Так, гэта цяжкі шлях, шлях полымя і крыві, бо капіталізм сам не палезе ў магілу бяз бойкі. Але гэта адзіны шлях, які нам паказаў пролетарыят СССР, па якім мы павінны ісьці, каб адрадваць працоўных Германіі ад голаду, крызісу і сьмерці. Соц.-дэмакраты заклікаюць нас тут падтрымліваць закон Брунінга. Гэта значыць паміраць, як і раней, ад голаду на карысьць тоўстага пуза буржуазіі. Але мы скажам ім, дошыць паміраць нам! Прышла пара памерці і вам! Далоў трэці галодны закон Брунінга! Далоў уладу здраднікаў соцыял-фашыстаў і поліцэйскіх! Няхай жыве савецкая Германія! Уперад, таварышы, уперад! Усе на дэманстрацыю супроць голаду, жабрацтва і сьмерці!.. (Разьюшаны натоўп з крыкамі): „Няхай жыве Савецкая Германія!“ „Далоў трэці галодны закон Брунінга!“ „Хлеба і работы!“—рушыў па вуліцы. Раптам сьвісткі поліцэйскіх.

Працяг на 19 стар.

МЕНСК. ПРАЦОУНЫЯ МАСЫ ГОРАЧА ВІТАЮЦЬ СВАІХ ЧЫРВОННЫХ ГЕРОЯЎ (ПРЫХОД ЧЫРВОНАЙ АРМІІ З ЛЯГЕРАЎ).

Трактары выручлі Нарыс С. РАКІТЫ

... Ну і ліпень выдаўся сёлета! Пякельны, нясьцерпны ліпень. Пячэ, як на тропіках сонца. За ўвесь месяц ні дажджынікі!

Ідзеш па траве, па заліўнай сенажаці на дуг ля рэчкі Расасенкі. Сухая, жорсткая трава. Нібы ножыкам смуржыць асака ногі. Пажоўклая, вострая такая. Расы даўно ўжо няма. Вечарамі і раніцамі туманы ня квокнуць на сенажаці, ля рэчкі, у хмызьнякох. Рака амаль зусім перасохла.

Жара. Пякельная жара.

Зямля патрэскалася, нібы пасля зямляздрыгу. Такая цвёрдая, як граніт. Глеба на палёх ліцьвінаўскіх па прыродзе сваёй ліпкая, глеістая—падзол.

Ужо некалькі дзён, як брыгады аратых пакінулі працаваць. Нельга. За дзень зьбіваюцца ўшчэнт коні. Як селядцы зашмальцоўваюцца. Ня лезе ў зямлю „сак“. Так сакаўскі плуг завуць колгасьнікі. Пудовымі калмышкамі адламваецца акамянеўшая, глеістая глеба. Аратыя стомлены. Ногі пазьбіты аб калмыжкі сухія. А ўзорана ўсяго чвэрць папару. Крыху больш 15 га. Засталося шмат.

Цэлы дзень працуюць брыгады. Узьнімуць галовы, зірнуць—з аўчынку ягнячую лапкі узараны.

Ідуць у праўленьне аратыя.

— Ня можна працаваць. Папар застаецца неўзараным.

Гамоняць, спрачаюцца дзядзькі. Лаюцца. Лаянка частае зьявішча. Ня прывыклі ліцьвінаўцы жыць, працаваць бяз лаянкі. Цяжка адвыкнуць адразу.

— З трактарнай станцыі, з Дуброўны патрэбна трактары ўзяць. Яны ўзьнімуць глебу. Возьмуць яны.

— Невідаць якая! Лянгусы мы, не гаспадары.

— Куды-ж гэта? Каб мы на конях нашых...

— У нас-жа яны лішнія.

— Папар ня ўзьнялі без трактароў у час, калі глеба была мяккая, вільготная. Навошта-ж трактары займаць. Яны ў другіх колгасах патрэбны...

— А сродкі? Сродкі навошта раскідваць. Мы самі гэтыя грошы заробілі-б, на конях...

... Чэша патыліцу дзядзька Міхась — старшыня колгасу. Згаджаецца.

— А коні?.. Як мы коняў скарыстоўваем...

— От, от.

— У сераду ў Лядох кірмаш, У пятніцу кірмаш. У нядзелю кірмаш... ды ў гадавыя сьвяты... І кожны кірмашны дзень—ў Ляды.

— Каму трэба, а каму і ня трэба.

— Хто па справах, а хто за чаркай.

— Ганяем коні. Ганяем...

— Ды што там казаць! Можна было ў час узараць сваімі сіламі, на конях. Можна!

Гамоняць, спрачаюцца дзядзькі. Чэша патыліцу старшыня. Згаджаецца... Праўду кажуць колгасьнікі. Прахлопалі. Прамарнавалі час.

— Правільна, таварышы! Памылка. Вінаваты мы. Прашляпілі. Але што рабіць? Давайце раду! Папар узараць трэба.

— Вядома трэба!—крычаць колгасьнікі.

— Давайце рашаць. Зробім, як Васіль кажа. Трактары трэба ўзяць. Заднім розумам усе мы разумны...

— А вы-ж праўленьне! У шапку спалі!

— Усіхная гэта справа, таварышы. Кожнага. Ну, а праўленьне больш за ўсіх вінавата. Больш!..

Разумеў кожны, што паправіць памылку нельга. Адно выйсьце ёсьць. Папар павінен быць узараны.

... І загагаталі, задымілі на палёх ліцьвінаўскіх, на палёх колгасу трактары Дубровенскай машына-трактарнай станцыі.

... Станеш на ўзвышшы, там, дзе стаяла калісьці вёска Ліцьвінава. Станеш, зірнеш наўкола. Худымі квактухамі расьселіся па полі гарбылістаму хаткі. Маленькія са стрэхамі саламянымі прыляпіліся да хатак хлявы, пуні маленькія, пагрэбні. Рэдка ля якога двара сажняў сто ў бок — гумно. Заметы на паліва зімой выняты.

... Хутары. Прышчэпаўская „Данія“. Дзікунства.

... Парэзаны палі на кавалкі—хутарскія вучасткі. Парэзаны хутарскія вучасткі на палі-кавалкі па культурах: жыта, ярына, папар. Узьлезьце на званіцу старую, што ў канцы былой вёскі Ліцьвінава. Зірнуць навакол і ўбачыш ня поле шырокае, а шахматную дошку, пакрытую на няроўныя па велічыні, няправільныя па форме чатырохкутнікі, ласкуткі зямлі.

... Хутары. Прышчэпаўская „Данія“. Дзікунства!..

Як палі гэтыя папілавала было жыццё-быццё дзядзькоў ліцьвінаўскіх. Трап ялася, што аднавясковец аднавяскоўца за цэлы год не страчаў, ня бачыў ніколі. Іншыя страчаліся на кірмашы, у мястэчку, у Лядох. Пілі тады гарэлку, альбо ванючку-самагонку за доўгую ростань, за стрэчу рэдкаю. І ў „бога“ і ў „пячонкі“ клялі хутары і таго, хто прыгадаў іх.

І зноў разьвіталіся, і зноў разыходзіліся на няведама які час.
А дзеці?.. Яны часта ня ведаюць адзін другога. Зьявіцца, калі ў школу пачынаюць хадзіць. Школа ў Ліцьвінаве добрая, вялікая. А растуць дзеці на хутарох дзікунамі, у адзіноце. Карову, ды пару авец пасьвяць улетку. А зімой на печы сядзяць, лапці ад бацькі вучацца плесці. Пальцы рэжуць, майструючы млыны ветраныя—цацкі.

... Хутары. Прышчэпаўская „Данія“. Дзікунства!
... На палі зрубаваныя, на шахматную дошку прыехалі самапахуны-трактары.

Ці-ж жартачкі гэта? Якіх небудзь 60 га папару ў 30—35 кавалках-ласкуток маленькіх, у розных кутках поля ліцьвінаўскага. Абгароджаны кавалкі гэтыя навокал пшаніцай, аўсом. ячменем, лёнам. О, колькі лёну засеяна ў колгасе сёлета! Звыш 50 га! І такі добры зарадзіўся ён. Высокі, статны, галавасты. Зьбегліся, зьмяшаліся культуры, як гурты авец, сьвіней, коняй, кароў. І трэба араць гэтыя кавалкі. Трактарам трэба араць...

Крамяны смуглатвары хлапец-трактарыст пак ўвае галавой. Паціскае плячыма. Усьміхаецца. Пазірае на таварыша свайго трактарыста.

— Ці-ж гэта праца. Мучэньне гэта, братка. Мучэньне. Ты-ж падумай толькі. Мучыць машыну на гектарным кавалку. На заезды больш часу пойдзе, чым на самае ворыва. Ці-ж добра заяжджаць, паварачваюцца на гектарным кавалку? Ці-ж добра ламацца з трактарам?

— Дзядзька, Міхась! А, дзядзька! Старшыня!

— Ага ну, што?—адгукнуўся Міхась.

Ён нават адык ужо ад імя свайго. Нібы яго і ня мае ён. Усе завуць старшынёю, а не Міхасём.

— Нязручна нам трактарамі араць. Нязручна. На такіх кавалачках. Дорага абыйдзеца вам газа. Газы колькі пойдзе на заездах-паваротах. І нам працаваць цяжка будзе.

— Арэце! Трэба, таварышы, папар узьняць. Сам ведаю, што нязручна, але нічога не паробіш. Налета поле шырокае будзе. От паарэм. Папрацуем. Адначнем...

Колгас 13-годзьдзе Кастрычніка—першачок, як кажуць колгасьнікі. Першы год існуе. Таму жыта, насеенае летась, убіраецца сёлета аднаасобна.

Малоцяць. Для пасеву патрэбна насеннае жыта... Для пасеву абагуленага колгаснага поля. Кожны дзень на гумнах ліцьвінаўскіх тарахцяць, завываюць малатарні. Дзіўныя гукі малатаркіны. Слухаеш, ці то рогат які, ці завываньне моцнае, чыгунае. Малоцяць колгасьнікі групамі. Звозяць сваё збожжа па тры-чатыры гаспадары ў адно гумно. Малоцяць агулам. Спарней яно.

Дзядзька Міхась—старшыня намалациў учора. Сёньня ён вее вымалат у сённай пуні. Гумна ня мае ён.

Нібы жоўтая крынічка плыве з-пад веянік чысьценькае жыта. Цьвёрдае такое, сухое, хоць замест дробу на паляваньне бары.

— Крыніцай плюскоча чысьценькае жыта з-пад веянік.

Мы падыходзім да тугіх мяхоў. Мяхі насыпаны зьвеемым жытам. Мы сядзем у траёх: старшыня колгасу—дзядзька Міхась, палявод машына-трактарнай станцыі і я.

Палявод худы і рухавы чалавек, гадоў трыццаці так. Удумлівы і маўклівы. Ён пачынае скардзіцца на непаладкі, на недахопы. Расказвае аб дрэнных умовах працы трактарыстаў.

І сапраўды, з яго апавяданьня вырысоўваецца сумны малюнак. Зусім дрэнна пастаўлена справа з карыстаньнем трактароў. Трактарысты не забясьпечаны.

Калі прыяжджаюць трактарысты працаваць у колгас—на харчаваньне іх разьмяшчаюць да колгасьнікаў па чарзе. Розныя паміж дзядзькоў ёсьць.

Адзін, як самаго сябе пакорміць. Ведае—працаваць чалавеку трэба. Другі дасьць кавалак хлеба, і за гэта дзякуй. Розныя паміж дзядзькоў ёсьць. Ды і патрабаваць няма як. Дармова ня кожны дасьць. Самім таксама дарма не даецца. А трактарысты

за харчаваньне ня плочаць. Самі ня маюць нічога. Зараз ім прадаць запісваюць. Восеньню толькі зарплату атрымаюць.

Я гэтаюся ў палявода машына-трактарнай, чаму так неарганізавана спраца. Гэта-ж нежарадак! Не абавязаны колгасьнік карміць трактарыста дармова. Зусім не.

Ківае галавою ён. Ня ведае.

А чаму-б машына-трактарнай станцыі не арганізаваць выдачу авансаў трактарыстам на харчаваньне, на патрэбы штодзённыя? Альбо з колгасамі дамаўляцца, каб кармілі трактарыстаў за плату. Пры разьліку, потым восеньню і гэта ўлічыць. Нельга-ж, каб трактарысты жабракамі хадзілі з хаты да хаты. Папрашайнічалі, на дабрату гаспадара спадзяваліся.

— Нічога ня зробіш... Налета так ня будзе, — зазначае дзядзька Міхась.—Ня тое брат...

— А што ў цябе налета будзе?—пытаецца палявод машына-трактарнай.

— Сталоўку адчынім.—Памаўчаў хвіліну. — А ты думаў як? І адчынім.—Напруджаны зрок ён пераводзіў з мяне на палявода, з яго на мяне. Нібы хацеў прачытаць нашу думку аб сталоўцы, нашы намеры.

— І адчынім, паўтарыў ён...—Тады іншае будзе. У сталоўцы абедай, а потым разьлічымся.—Твар дзядзькі Міхасы робіцца сур'ёзным. Ён пэўна думае пра сталоўку.

... Нагадалася мне ўчарашняя гутарка з адным колгасьнікам. Расказаў ён мне аб цікавым злачынстве трактарыстаў. Была гэта справа ў суседнім міхайлаўскім колгасе. Няпрыветныя дзядзькі там. Дужа няпрыветныя. Не кармілі па-людску яны трактарыстаў. Рашылі і адпомсьціць трактарысты. І дзіўны метод абралі. Яны ўзаралі поле колгасу міхайлаўскага глыбока, глыбока. Гліну, ды глей на паверхню вывернулі.

— Як яны кармілі нас, так і ўзаралі мы поле ім. Хай ураджай зьбяруць!

Так адпомсьцілі трактарысты колгасьнікам за дрэннае харчаваньне.

У чым вінаваты колгасьнікі? Яны зусім не абавязаны карміць трактарыстаў дармова. Вінаваты трактарысты і Дубровенская машына-трактарная станцыя. І галоўным чынам апошняя. Не галадаць-жа трактарыстам. Забясьпечыць іх трэба. І яны будуць сумленна працаваць. І ня будзе штоноч зьнікаць вядро газы. Газу трактарысты часта аддаюць колгасьнікам за тое, што добра кормяць. Яду за газу купляюць...

— Буду крычаць аб усім гэтым у дырэкцыі. Пастаўлю пытаньне,—гаворыць палявод машына-трактарнай.

— Яно і ў самай справе,—зазначае дзядзька Міхась. Ён устае з мяшка. Падыходзіць да веянік. Выплёўвае на бок акурак і пачынае працаваць. Затыхала веянка.

— Тата, а тата,—крыкнуў сын Міхасы.

— Ну што, блазнь?

— Паслухай, як гамоніць веянка. — Працуй колгас, працуй колгас, працуй колгас. Бацька засьмяяўся. Хлопчык саскочыў з балкі на сена. Зьлез з сена на ток. Прyseў ля веянік, жыта адграбаць. Жоўтай крыніцай праліваецца яно на зямлю.

Шосты дзень працуюць трактары на ліцьвінаўскіх хутарох-ласкутах, на дошцы шахматнай. Шосты дзень і ўсяго 20 га ўзаралі папару яны. Мізэрная выпрацоўка.

Не пасьтее трактарыст, як кажуць, у смак увайсьці, толькі прылаўчыцца ён араць, а тут і кавалак увесь. Па другі пераяжджаць трэба. Гора, а ня ворыва. Гарыць газа на паваротах-заездах частых, на пераездах з аднаго кавалка на другі. Ледзь уварачваюцца трактары. Губяцца часткі на ўстрастках.

А газа? Пры нормальнай працы яе на трактар ідзе 45 кілёграмаў за васьміг-дзінны рабочы дзень. А тут па 45 кілёшт. дзённа ідзе на паваротах-бездах частых, на пераездах з аднаго кавалка на другі.

Але трэба, трэба араць папар. Трэба трактарамі араць. Сухая, як камень, зямля. Не бя, э „сак“. Выскаквае. Агаты араць, ня могуць. А трактар бя, э. Арэ трактар.

—...Пасар Ліцьвінаўскі ўзьняты да тэрміну... Сяўба ні парое...

ПАРОДЫЯ ЛУХАЛІ

СВАЕ Я КЛАСЫ КЛЯ...

Старый дог плыве в гондоле
С догкарессой молодой
Пушкин навыворот

Снег выпад і растаў...

Прыходзіць Юлі Та... —

І Куляшоў Арка...

Запеў „пракляццём ка“...

Паперай непатрэ...

Набітыя портфэ...

І я ў сваім дварэ

Ні „бэ“, ні „мэ“, а „фэ“.

І я цяпер, сябры,

Пішу сваю „Таўры“...

Выношваю „Экса“...

І галасую „за

Літаратуру пра-

летарскага нутра.

Ура! Сябры, ура!

Свае я класы кля...

Яе працую для,

Як класык дужых клякс.

На ўвесь свой дужы бас

Es lebe faterland

І я—яе enfant¹⁾

І Астапенку Зьмі...

Мяне не падкузьміць.

ЮЛІ ТАЎБІН

¹⁾ „анфан“—дзіця (француск.)

ОТТО ГРЫБЕЛЬ

ИНВАЛІД ВАЙНЫ

ЗДРАДЖАНЫЯ, АЛЕ НЕ ПЕРАМОЖНЫЯ

НАРЫС
А. РЫГОРАЎСКАГА

ПА АБОДВЫ БАКІ ГРАНІЦ

Ліль, Туркуэн, Рубэ, Алуен—вялікі раён паўночнага дэпартаманту Францыі, цэнтр тэкстыльнай вытворчасці рэспублікі. Гэты раён зліваецца з тэкстыльным раёнам суседняга з Францыяй бельгійскага каралеўства—з Веравіком, Бусбекам, Лікселем і з пагранічным з Францыяй тэкстыльным гарадком Мэнікам.

І там і тут—па абодвы бакі граніцы тэкстыльныя магнаты Францыі і Бельгіі эксплуатаюць сваіх белых рабў—рабочых французскіх і рабочых бельгійскіх. І там і тут—па абодвы бакі граніцы адны капіталісты набываюць сабе кішэні зверху-пашыткамі, іншыя рабочыя (французы, бельгійцы, алжырцы, португалы) галадаюць, церпяць недахопы, трацяць сваё здароўе ва славу капіталу.

Кожную раніцу, кожны вечар на грузавых аўтамабілях і пешатою праяжджаюць і праходзяць праз граніцу працаўнікі: французы на работу на фабрыкі бельгійскія, бельгійцы на работу на фабрыкі французскія. Капіталізм не заглявае ў вашыя пашпарты, не спраўляецца з вашай нацыянальнасцю, калі вы—працоўныя згодныя на яго рабў, калі вы згодны (воляй ці няволяй) быць яго рабам...

А на граніцы з прыемнасцю пазіраюць адзін на аднаго стражнікі дзвух суседніх дзяржаў. Гаспадары гэтых дзяржаў пакуль-што мірна жывуць адзін з другім, солдарна працуюць на культуру, на чалавечтва...

Мірна жывуць і іх каштоўныя сабакі.

ЯК ГЭТА ПАЧАЛОСЯ

Французскія, а за імі і бельгійскія тэкстыльныя магнаты ў канцы красавіка гэтага году абвясцілі аб зніжэнні зарплат тэкстыльшчыкам (зарплаты якая і бяз гэтага ўжо вельмі нізкая) на дзесяць процантаў. Яны і іх лёкаі соцыял-рэформісты тлумачылі гэтае зніжэнне зарплат эканомічным крызісам і шмат чым іншым.

— Зарплату скарачаць ні на адзін са свім не дэргалі,— уперда заявілі рабочыя тэкстылю. Скарачаце вашыя мільённыя прыбыткі!

Так пачалася барацьба. Звычайныя адвакаты і капіталістаў—правадыры соцыял-рэформізму, выступілі на сцэну. Яны пачалі праўда, дарэмна, угаварваць рабочых згодзіцца на гэтае зніжэнне зарплат. Ім у гэтай „паважанай“ рабоце далі магаль і правадыры соцыял-хрысціянскіх саюзаў папы і папоўств ючыя. Але рабочыя заставаліся непакорнымі.

Тады ўласнікі фабрык пусьціліся на хітрыкі. Яны абвясцілі, што яны згодны на чаго-оў зніжэнне зарплат „толькі“ на чатыры проценты, не адмаўляючыся, аднак, ад дзённа гэтага зніжэння да дзясяці процантаў. Тады рабочыя тэкстылю пад кіраўніцтвам КПФ і КПБельгіі і ўнітарнай канфедэрацыі працы аб'яўляюць усеагульную забастоўку. Гэта адбываецца 18-га мая 1931 года.

Забастоўка ня гледзячы на ўсе спробы соцыял-рэформістаў сарваць яе адразу-ж прымае масавы, усемясцовы характар. У гэты дзень у дзень да 125 тыс. рабочых і работнікаў тэкстылю ўна перакідаецца праз граніцу і ахапляе сабой і рабочых бельгійскіх тэкстыльных фабрык. Уна папраўдзе становіцца інтэрнацыянальнай.

І ДАРЭМНА ГУЛІ ФАБРЫЧНЫЯ СЫРЭНЫ

Замерзла жыццё ў вялікім тэкстыльным раёне. Дарэмна ў ранні гуды фабрычныя сырэны, заклікаючыя рабочых да працы. Ніхто не адзываўся на іх зыклік. Героічная забастоўка тэкстыльшчыкаў Францыі і Бельгіі пачыналася. Праўда, дзе-ні-дзе з дапамогай штрэйкбрэхераў, якія добра аплаваліся, фабрыкантам іншы раз і ўдавалася пусьціць на дзень-два сваю фабрыку ў ход.

Але карысць ад гэтага атрымлівалася для іх наогул невялікая. Рабочыя ня слухаліся штрэйкбрэхераў і фабрыка воляй ці ня воляй зноў закрывала свае вароты. Ні да чаго не давала і антызабастовачная агітацыя хрысціянскіх спецыялістаў і соцыял-рэформістаў. У гэту першую героічную стадыю стачачнай барацьбы ўсе рабочыя тэкстыльшчыкі, нават і тыя, хто яшчэ ня поўнасьцю вызваліўся ад соцыял-рэформіцкіх ілюзій, ішлі за камуністамі, стаялі на пункце гледжання працягу барацьбы.

БАРЫКАДЫ Ў РУБЭ, БОЙ У МЭНІНЕ

Дзевяць тыдняў ужо працягваецца забастоўка тэкстыльшчыкаў. Дзевяць тыдняў пільнай патрэбы, голаду і пакуты. Дзевяць тыдняў героічнай барацьбы.

Партызанскія супраціўленне рабочых волі фабрыкантаў. Эканомічны крызіс панё і ў Францыі і ў Бельгіі. А ў такіх небяспечных для капіталізму час працяглае і героічнае супраціўленне рабочых, іх непакорныя выступы на калітэлі чэраваты небяспечна для гэтага самага капіталізму. Бо з іскры можа разгарэцца полымя... Тым больш, што „іскра“ на поўначы Францыі ўжо палае здалёку заметным агнём.

І вось 23-га ліпеня зноў грузавыя аўтамабілі прывозяць у Мэнін з усіх канцоў Бельгіі і Францыі сабраных штрэйкбрэхераў.

Фабрыканты пры дапамозе соцыял-рэформіцкіх правадыроў зноў спрабуюць сарваць героічную забастоўку тэкстыльшчыкаў. Ірадам каменняў сустракаюць рабочыя Мэніна грузавыя аўтамабілі.

— Далоў штрэйкбрэхераў! Няхай жыве забастоўка!—крычаць яны.

На вуліцах Мэніна ў гэты дзень 23 ліпеня кіпеў жорсткі бой паміж забастоўшчыкамі і жандарамі. З аголенымі шашкамі кідаліся конныя жандары на натоўп. І сустракалі стойкі адпор з яго боку.

— Нас падмянілі вярбоўшчыкі кажучы, што забастоўка скончана, што фабрыкантам проста патрэбны рабочыя,— гаварылі шмат якіх з тых, што прыехалі на аўтамабілях.—Цяпер мы бачым, што барацьба працягваецца... мы ня хочам быць здраднікамі агульнай справе.

І яны пад радасныя крыкі натоўпу саскаквалі з аўтамабіляў, пераходзячы ў рады забастоўшчыкаў.

Так прайшоў дзень 23 ліпеня ў Мэніне—тэкстыльным цэнтры бельгійскага каралеўства. А ў той-жа час у Рубэ—тэкстыльным цэнтры французскай рэспублікі таксама будаваліся барыкады, таксама лілася рабочая кроў.

АДЗІНЫ ФРОНТ ПРОФБЮРОКРАТАЎ

Справа пачалася сур'ёзна разьвівацца. Ні недахопы, ні голад, ні тысячы прысланых на поўнач Францыі жандараў не запужалі забастоўшчыкаў, не здолелі зламаць іх героічнага супраціўлення і тады адымас згода профбюрократаў: правадыроў соцыял-рэформізму і правадыроў хрысціянскіх соцыялістаў (папоўскі „рабочы“ профсаюз) з фабрыкантамі, з прадстаўніком тэкстыльных фабрыкантаў Леам. Хрысціянскія і рэфарміцкія профбюрократы трываючы саюз папоўшчыны і соцыял-

ШЫРЭЙ РАЦЫОНАЛІЗАТАРСКУЮ РАБОТУ НА ДАРОЖНЫМ БУДАЎНІЦТВЕ

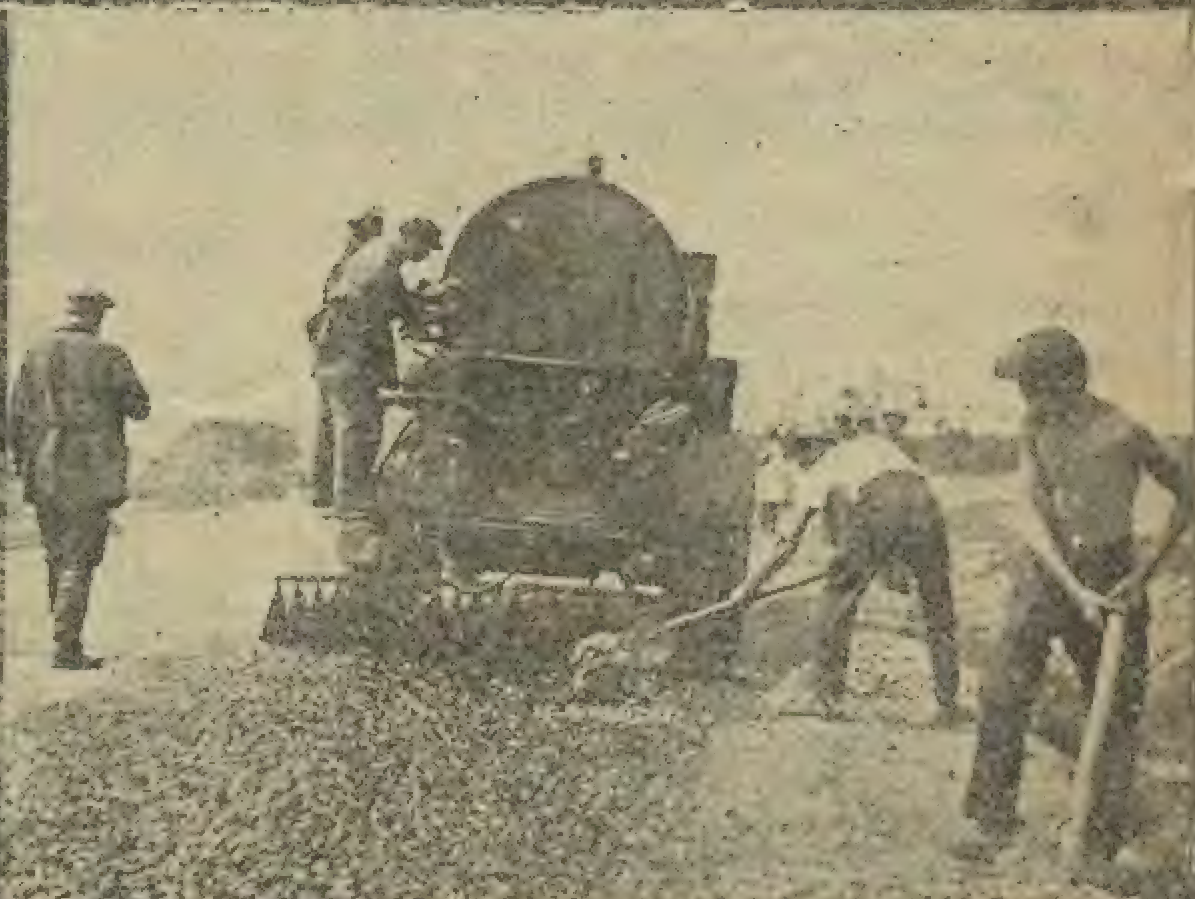
Сектар рацыяналізацыі дарожнага будаўніцтва пры Галоўдартрансе арганізаваны ўся ў сакавіку г.г. Пры нарадах у чэрвень арганізаваны бюро рацыяналізацыі работ. Аднак, гэтыя бюро не ўкамплектаваны работнікамі. Начальнікі работ мала цікавяцца рацыяналізацыяй дарожнага будаўніцтва.

Нададні Галоўдартранс і Белдарттранс камандыравалі работнікаў у Ленінградскі дзяржаўны інжынерны інстытут для азнаёмлення з пастаноўкай рацыяналізацыйнай работы. Для гэтых работнікаў у Ленінградзе інжынерны рацыяналізатар. Прэсёдзена нарада ра-

цыяналізатары, на якой распрацаваны рад мер па палепшэнні рацыяналізацыйнай работы.

Рацыяналізатарскія мерапрыемствы значна павялічваюць якасць, павышаюць прадукцыйнасць працы, павышаюць тэмпы дарожнага будаўніцтва.

Трэба неадкладна ўмяшчаць рацыяналізатарскія органы работы, ажыццяўляючы вытворчы нарад на дарожным будаўніцтве, уцвярджаючы масу дарожных работ у справу рацыяналізацыі. Адаказваючы задачу прыпадае тут на долю спецыяльных арганізацый.

ВОСЕНЬ

ТОДАР
АЛЕСІН

Восень у жоўтай блузе
Ходзіць па ліпеньскім цвечце,
Ходзіць па скошаным лузе,
Ходзіць па ржышчы, лесе.
Зямля напайла сокам
Чырвоны жар журавінаў.
Дзесьці

Далёка, далёка

Клёкат

Жураўліны...

Цвіце крышталёная просінь,
Паэту падносяць тосты.
Бачу цябе я, восень,
Чую твой грозны наступ.
Думкі імкнучца ў вобраз
Мо' ўжо

І па інерцыі.

Хочацца вельмі добра

Паказаць

Лірычнасьць сэрца;

Жыццё абнімаць рукамі,

Ціснуць за сьлёзу,
За меру.

Восень—

Звонкімі днямі

Плыві па маіх артэрыях!

Сілу тваю і роскаш

Мабілізую

Для гэрояў,

Ео і песні паэты—ня распач,

А мабілізуючая

Зброя.

І доўга стаяў на гасьцінцы—

Слухаў васеньнія рытмы,

А ў галаве

З дзяцінства

Ўсплывалі

Рыфмы.

На зямлю

Рынем.

Зерня

Укінем

Праз лета

Жвір

У палетак,—

Шыр.

Дзень дагараў наволі

І нечар прыходзіў ня першы...

Ізноў

Па восеньскай волі

Чытаў я лірычныя вершы.

Яшчэ раз,

Яшчэ раз на зямлю

І з наю атакаю рынем.

Паложым с веікае зерня,—

Тое зерня ў інем!

І скорэ праз весну, праз лета

Збожа заглушым жвір

Ды вядзем на гэты палетак

Вітаць адзіную шыр...

Пасьпеў забраць я, восень,

Твой

(для мяне)

Падарунак...

Ня знаю ўжо, як удалося

Падаць кавалкі думак.

Ходзіш ты ў жоўтай блузе,

Ходзіш па ліпеньскім цвечце.

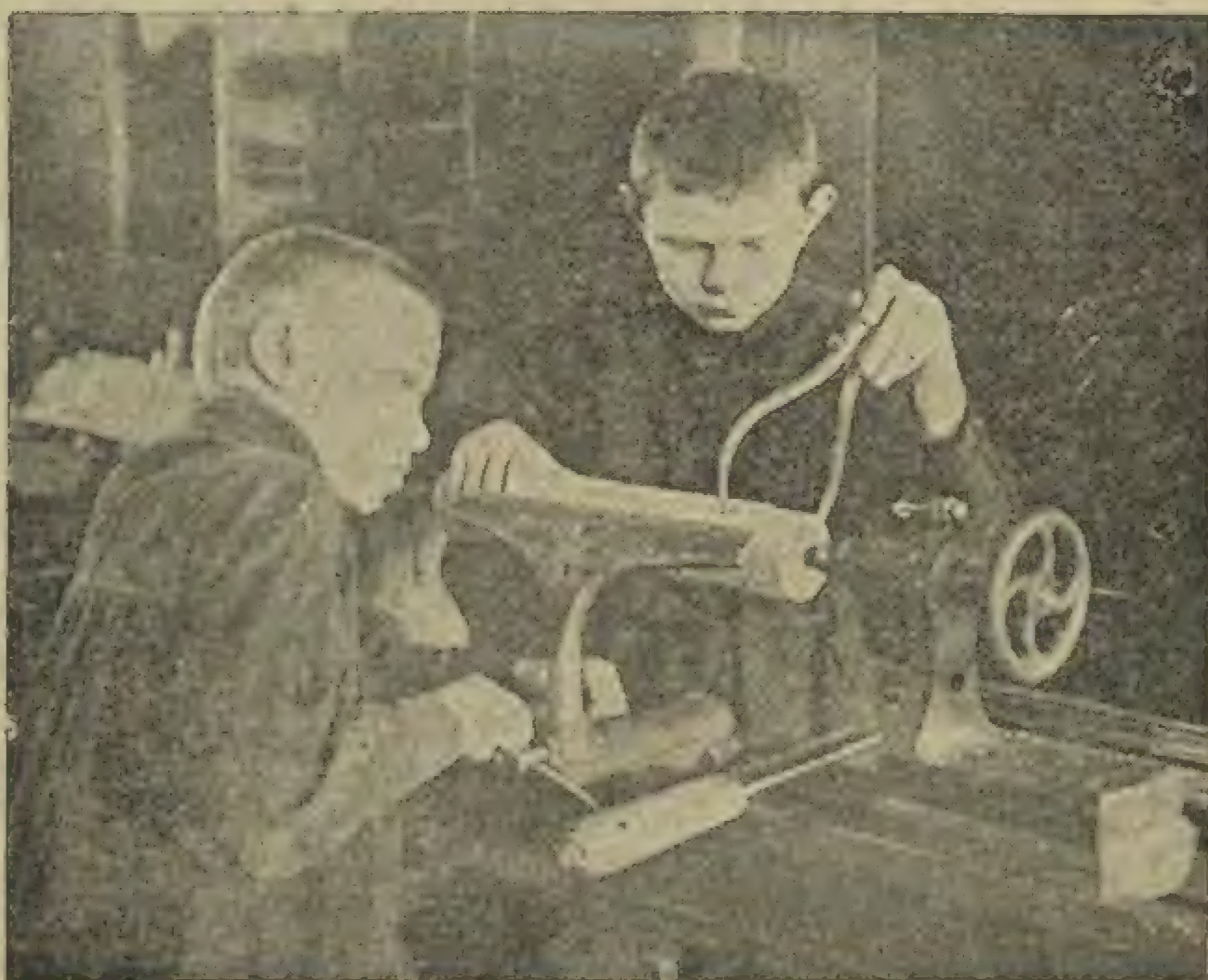
Расклею плякаты па лузе,

Расклею па ржышчы, лесе,

Што я

у такія дні

Засею ў лірычным агні.

СУСТРЭЧА АПАВЯДАНЬНЕ БЯЛІНЫ-ПАДГАЕЦКАГА

I

Калі Рауль Пер'ер з папсаваным ад узрыву гранаі тварам вярнуўся з-пад Камбрэдолі ў свой родны Парыж, ён не захапіў там ужо Анджэлікі.

— Яна п'ехала да сваёй цёткі на поўдзень,—запінаючыся тлумачыў салдату бацька жонкі.

І, сабраўшы сілы, працягваў:

— Ты, сязумоўна, герой, Рауль, і маем нашу поўную паштуну да гябе. Гм... Ваенны крыж з пальмамі да ордэну „легіоны чэсты“ пра-стаўлены. Так, т-к—ты герой...

— Дзе Анджэліка, калі яні вернецца назад?—хвалючыся запытаўся салдат.

— Ах, Анджэліка?—перабіў яго бацька жонкі.—Ды ведаеш што, яны знаеш што... Эх, чорт. Скажу ўсё ды і баста. Так лягчэй будзе.

І рапуча звярнуўся да салдата:

— Ведаеш, Рауль, калі Анджэліка вярнулася з Наксі, дзе яна наведвала цябе ў шпіталі... гм... Ты-ж разумееш, мой прыяцель, што шлюб паміж вамі цяпер немагчымы...

— Ах та! Я выражак!—горка ўсміхнуўся Рауль.—Як гэта я аб гэтым не падумаў раней? Так, та... Анджэліка напэўна мае рацыю. Бывайце, пан Жэмон.

— Бывай, Рауль... заходзь калі-небудзь выпіць шклянку... Усяго добрага.

Але Рауля ўжо каля яго ня было.

II

Прайшло вельмі многа год. Смутна даходзілі чуткі да Рауля, што Анджэліка выйшла замуж за сына якогасці ксяндза. Пасьля—што як нібы яна пераехала на ўсё жыццё ў Парыж. Пазней ён і не нават сустраў. Калі яна выходзіла з сабору парыскай богамацеры. Але сустраўшыся, Рауль не за аварыю з Анджэлікай. Яму было з нагата сорамна пказаць ёй свой папсаваны знарадак твар, занадта балюча гаварыць з жанчынай, якую ён любіў і якая яго калісьці любіла... Так. Вельмі сорамна. Вельмі балюча.

І Рауль, як толькі даведаўся, што гэта добра апранутая дама, якая выходзіла з сабору, і была Анджэліка—ён шпарка перасек пляц „Сіжэ“ і загубіўся ў натопу людзей, якія спавалі ў гэты ч-с дня на Краскавым рынку.

Гады праз два пасьля вайны Пер'ер сустраў на Вялікіх бульварх было а свайго роты гакмандзіра капітана Д'орсая—таксама інваліда вайны з адварваным левым вухам і з калодкай замест левай рукі.

— А-а... Рауль Пер'ер! Добры дзень. Ну, як жывеш?

— Нічога, мой капітан,—па прывычцы, якую набыў за шэсьць год ваеннай службы, крыху папраўляючы Рауль.—Як бачыце—не пашкадаваў.

— Так, брат, тавос... року тваю боты ўпрыгожылі на славу,—спачуваючы пакачаў галаву Д'орсай. Ты што-ж, абавязкова лічышся ў нашым таварыстве „Разбітых рож“¹⁾

— Не, мой капітан.

— Чаму-ж гэта ты, мой прыяцель? Калі хочаш, я паручуся за цябе. Заходзь як небудзь... я чыну на вуліцы пакутыкаў.

— Дзякую, капітан. Зайду абавязкова.

І калі Д'орсай адышоў ад яго, загубіўшыся ў полі:

— Як-жа, знайду я вашу чортаву арганізацыю... ч-кайце. Ужо лепш тады да чырвоных франтавікоў²⁾ пайсьці... Тыя хоць прынамсі ведаюць каго будуць бачыць.

III

Пакуль Рауль працаваў яшчэ начным сторахам на кондытэрскай фабрыцы, пакуль да яго мізрыга пэнсіёна дабавілі дзве сотні франкаў за службу—жыць яшчэ з бядою папалам было можна.

Але вось кондытэрская фабрыка з-за адсутнасці рынку збыту закрылася. Іншай работы Раулю знайсці не ўдалося. Хто-ж возьме на службу інваліда (хочь ён і ўпрыгожаны ваенным крыжам і медаламі), калі на рынку працы столькі свабодных здаровых рук, столькі беспрацоўных?

І вось насталі чорныя дні і для Рауля Пер'ера. Жыццё даражала. Маленькага пэнсіёну не хапала і на некалькі дзён жыцця—ня то што на тры месяцы. А гаспадар кватры патрабаваў плату за пакой, а булачнік, мясннк і ўтрымаўца кофэйнай ужо даўно ніч-га не давалі ў пазыку.

— Проклятыя! праклятыя—скрыпеў ад ярасці зубамі Рауль. За каго пукутваў я на фронце, з-за каго папсаваны я на ўсё

жыццё, з-за каго я страціў Анджэліку? І вось цяпер здыхай з голаду, кавалер ордэну „легіона чэсты“, ваенна-а-крыжу і трох узнагарод... здыхай з голаду, як сабака.

Ух, як хочаца есці. А ў вокнах магазынаў булкі сьнежня і румыныя, каубаса, сыр розных гатункаў. А з рэстаранаў на вуліцы вырываюцца пах, які с акусае галодны траўнік рознымі спажывымі прадуктамі. Ух, як есці хочаца.

Рауль адварочваецца ад усіх гэтых спакусных для галоднага страўніка рулетаў і біфштэксаў... Ён імкнецца на менті думаць пр-яду. Ён імкнецца заняць сваю думку чым-небудзь іншым.

Дарэмныя пакуты. Пусты страўні—упарта патрабуе ежы, пусты страўнік рапуча патрабуе насычэння.

IV

Надыходзіў дзень першага жніўня. Гадавіна вайны, гадавіна „перамогі“, гадавіна калецтваў. А ў пролетараў усіх кр-ін гэты дзень у календарох адме-няе як дзень про-эсту с-піюць вайнаў, як дзень прызыву да вайны грамадзянскай, да змаганьня за ўладу са-цэтаў. Рауль яшчэ на зары рані-ы быў ужо на нагах. Трэба было разнесці па фабрыках лістоўкі сьвежа надрукаваныя ў партыйнай друкарні. Трэба было яшчэ многа чаго зрабіць.

А тут упартая думка не дае спакою.

„Узбрацца заўтра на самую макушку сабору парыскай богамацеры... і прыязань там чырвоны сьцяг. Гляхай разві-ваецца па плынях ветру наша „мбл-ма свабоды і роўнасці“. Няхай напалохаюцца ўсякія Пуанкарэ і Брыяны, члены „разбітых рож“ і іншыя патрыёты... Даволі, шаноўныя мае. Рауль Пер'ер слаўны малы. Ён прадставіць вам і гэтак задавальненне. Пуста ў саборы Зыіклі апошнія багамольтцы.

— Я сам зчыняю дзверы храма Жозэф,—гаворыць вікары стору-жу.—Ілзіне з богам да хаты... Ды перадайце прывітаньне вашай жонцы Жозэфіне.

* * *

Па пурубовай лесвіцы, якая ідзе на званіну сабора, паціху палымаецца ўверх Рауль. Ён трымае ў руках чырвоны сьцяг. А вось і дзверцы на пляцоўку, вось і званіца.

—Але не,—трэба вышэй палляцца. Трэба прымацаваць чырвоны сьцяг там, аля самага шпіна. Тады яго можна будзе бачыць з самых ел сейскіх палёў да самага сан-жэрменскага кварталу—месца, дзе жыве парыская буржуа.

— А вы што робіце тут, чалавек?—разьнісься раптоўна за сьпіною Рауля нечы не асабліва бадзёры глас.

Рауль перавярнуўся.

— Кюрэ,³⁾ ваенны кюрэ—здыўлена бармоча ён.

І са злосьцю:

— Пан кюрэ Лемарк не пазнае мяне? А вось я яго памятаю яшчэ ў 1911 годзе, калі ён быў паном 14-га палка артылерыйскіх стралкоў. Пач-кюрэ ня помніць напэ-на, як ён аднойчы ўначы на Марне бласлаўляў нашу роту ісьці ў атаку на немцаў.

Загад быў дурны, атака загадзя была падрыхтавана на пагібель. Але, што за справа вам да чалавечага жыцця, ці-ж вы калі-небудзь лічыліся з такою дробязьцю. І вось, імяна, у гэтай атацы знарад і папсаваў мой твар. А Анджэліка выйшла замуж за маладога і здаровага сына кюрэ—быць можа і за вашага сына, пан кюрэ. О, як я вас усіх ненавіджу...

— Анджэліка?—здыўлена перапытаў вікары сабору парыскай богамацеры. Гэта імя жонкі майго сына. Ці-ж гэта ня-шчасныя былы жаніх яе, аб якім яна нам так многа расказвала? І гучна, звярнуўшыся да Рауля:

— Але чаму вы прыйшлі сюды, на гэту званіцу, мой прыяцель? Служба ў храме ўжо даўно скончылася...

— Ваш прыяцель? Я—ня прыяцель ні вам, ні падобным да вас, пан кюрэ—з страшэннай нянавісьцю ў голасе адказаў папу Рауль. О, не падмайце толькі што я прыйшоў сюды маліцца. Для такога глупства ў нас няма цяпер часу... А вось гэты чырвоны сьцяг—ён будзе ўпаўне не месцы, развіваючыся на ма-коўцы сабору.

— Чырвоная анучка? У мяне ў саборы?.. Прэч адгэтуль была каравая.

— Ага, забрала і вас, пан кюрэ?—яхідна сьмяяўся Рауль. Цяпер вы ўжо не назавецца мяне сваім прыяцелем... Прашу пра-бачэння... Трэба канчаць...

— Прэч, прэч, адгэтуль,—крычыць кюрэ, дарэмна стараючыся вырваць з рук Рауля чырвоны сьцяг.

Моцна счэпіліся ў бойцы целы ворагаў. І раптам разьдзірчывы глас падобны на крык уміраючага зьвера парушыў цішыню маўклівай званіцы.

— Ты сам гэтага хацеў, кюрэ,—барматаў Рауль, перагібаючыся праз пярэлы і з цяжкасьцю разглядаючы бясформенную масу касьцей і чалавечага мяса, якое нурхома ляжала на асфальтавым пляцы бруку. Ня трэба было табе станавіцца нам напонара, дагорт.

У гэты дзень першага жніўня чырвоны сьцяг горда разві-ваўся на вярху сабору парыскай богамацеры.

¹⁾ Таварыства „разбітых рож“ (на француску гел-касе) шові-істычныя арганізацыі інвалідаў вайны.

²⁾ Чырвоныя франтавікі—рэвалюцыйная арганізацыя (француская с-цыя) інвалідаў вайны.

³⁾ Кюрэ—поп.

ЛІТАРАТУРНЫЯ С І Л У Э Т Ы

ПЯТРУСЬ БРОЎКА ГУМАРЭСНА А Л Ё Ш Ы

Я пісаў сілуэты пераважна аб прозаіках.
Прозаікі менш складаныя людзі.
Пятрусь Броўка—поэт.
Што гэта значыць?
Гэта значыць, што там дзе прозаік
сказаў бы, прыкладна, гэтак:
— „Усе сілы на выкананьне пяцігодкі“.

Пятрусь Броўка гаворыць так:

... „Хай кокс гарыць,
Чыгун плыве,
Сьмялей парыві.
Удар сьмялей.
Усю сілу на завод кінь
За нашу пяцігодку.“

Або скажам, надыходзіць вясна.
У сувязі з гэтым прозаік, сказаў-бы так:
— Рыхтуйцеся да балышавіцкай
вясны!

І каротка тут табе і зразумела.
А поэт піша так:

... „Даўно пара, каб клясаваю стаць...
Ты ўзгадуй для нас палі
На добры умалот.
Ня маеш права сонца ліць
На зёлкі і асот“!...

Напішы вось з гэткага чалавека сілуэт?
Лёгка, думаеце?
Калі гэты чалавек сам пра сябе вось што
піша:

... І можа вы скажаце—
лішні мой гэст
часамі наіўны,
зусім не да месца.
Што зробіш?
Калі тады грудзі—оркестр,
А сэрца нервовы,
гарачы хормэйстар.

Ну, вось падступіся да гэткага,
Калі ў гэтага, самі чуеце, „хормэйстар гарачы“.
Адгэтуль відаць насколькі поэты складаныя людзі!..
Але ўсё астатняе ў поэтаў так як і ў іншых людзей.
У прыватнасці і Пятрусь Броўка нарадзіўся ад таты і мамы
ў 1905 годзе ў вёсцы Пуцілкавічы.

Пятрусь Броўка ніколі ня быў высокага росту, але тым ня
менш Куляшова ён перарос, так прыблізна на бюст Кучара,
калі гэты бюст зрабіць у поўную велічыню гэтага нашага
крытыка.

Калі вы, чытач, да гэтага ўявіце сабе яшчэ маладога, бяля-
вага, энэргічнага хлапца, які моцна размахвае рукамі,—вы
пазбавіце мяне ад неабходнасьці апісваць надворны выгляд
поэта.

Соцыяльнае паходжаньне Броўкі?

Я яшчэ некалі пісаў, што ўсе пісьменьнікі, аб якіх я пішу
сілуэты, паходзяць або з рабочых, або з сялян-колгаснікаў.

Я яшчэ тады адзначыў, што іначай пісаць нязручна...

Бо, я вунь пра аднаго напісаў быў, што ён паходзіць з інтэ-
лігенцыі,—дык ён пры спатканьні адвёў мяне ў кут дык кажа:

— Усе кажа, паходзяць з рабочых або з сялян-колгаснікаў,
а я з інтэлігенцыі... Я, кажа, з цябе гэты інтэлігенцкі дух
выганю...

— Дык вось і бацькі і браты Пятруса Броўкі колгаснікі.

І гэтае маё сьцьвярджэньне праўдзівае, ня глядзячы на тое,
што яно пішацца ў біяграфіі.

Гэта гэтага часу Пятрусь Броўка напісаў наступныя збор-
нікі вершаў:

„Гады як шторм“, „Прамова фактамі“

„Цэхавыя будні“.

„Гады як шторм“...

Я сяжучу і перачытваю гэты зборнік...

„Гады, як шторм“

Пранесліся па моры.

Сёньня тут былі,—

А заўтра ўжо там...

І я думаю пройдзе 1931 год... Пройдзе некалі 1935-й год.

Пройдзе 1941 год... Пройдзе 1950 год...

—... „Час да комуны мчыць
кур'ерскім—скорым
далёка кінула
адпрэўная вярста“.

Пройдзе 1965 год...

І я думаю... у 1963 годзе вышаў з друку зборнік Пятруса
Броўкі „Цэхавыя будні сусветнай камуны“.

Праз год, а менавіта ў 1964 годзе Пятрусь Броўка крыху
занядужаў і паклікаў сваіх сяброў-поэтаў.

Да хворага абаніраючыся на кіёк першы прышоў Андрэй
Александровіч.

Вялікая сівая барада шырака зьвісала на яго заслужаныя
грудзі.

— Хварэеш?—прашпалтаў ён.

— Хварэю,—са стогнам адказаў Броўка.

— Так... так... Ня тыя гады...—прапэдаў Андрэй і змораны
змоўк.

Неўзабаве прышоў Валеры Маракоў.

З-пад рэдкай няўдалай барады неяк убачыўся яго зьліны
гальштук,—вочы сьлязіліся ад старасці.

Ён сеў ля ложка хворага, дастаў хустачку, выцер з вачэй
сьлёзы і сказаў:

— Эх, Пётра Юстынавіч! Пётра Юстынавіч! Праляцелі нашыя
гады,—як шторм... Каб гэта мы ў маладосьці маглі сябе ўба-
чыць гэткімі,—не марнавалі-б так часу як даўней.

— Каб нам нашая моладасьць ды зноў... А,—Пётра Юсты-
навіч?

Увайшоў Максім Лужанін.

— Браток Максім, паміраю...—паступова павышаючы голас
і пераходзячы на густы бас закрычаў Пётра Юстынавіч.—Да
душы паміраю... Гроб мне...—Лужанін успомніў як, яшчэ гадоў
сорак таму назад, ледзь занядужаўшы, Пятрусь Броўка кры-
чаў—гроб мне! Успомніўшы, паправіў акуляры, адкашыўся і
і адказаў нічога.

— Таварышы. У вашых словах я адчуваю ноткі пэсымізму,—
сказаў нейкі стары, які да гэтага часу спакойна драмаў.

— Бэндэ ў нас малайцом,—наказваючы на дзядка сказаў
дарослы мужчына (як потым высветлілася сын Янкі Ліманаў-
скага)—ён нам чытае свае ўспаміны па гісторыі Белаппу...
Цікавыя былі людзі. Цікавыя былі часы.

Стары, што йзноў быў задрамаў, адчыніў вочы, ажывіўся
і сказаў:

— Цікавыя былі людзі. Цікавыя былі часы. Толькі каб гэтыя
людзі больш тады над сабою працавалі,—больш-бы яны далі
тэй вялікай эпосе, у якую ім давялося жыць... Я гэта на кож-
най лекцыі кажу...—закончыў сваю праўдзівую прамову стары
і зморана і доўга закашыляў...

... Я сяджу, перачытваю зборнік „Гады як шторм“ і думаю
аб тым, што вось яшчэ маладыя і мы можам яшчэ ўсьміхацца
над уяўленьнем аб нашай старасці.

Але я вельмі хацеў-бы, каб састарэўшыся, мы не казалі
адзін аднаму нешта накітаў таго, што мы маглі-б зрабіць
болей для Рэвалюцыі, а зрабілі мала.

* * *

З твораў нашых беларускіх пролетарскіх пісьменьнікаў Пят-
русь Броўка болей усяго любіць зборнік „Гады як шторм“.
Гэтую сваю дзіўную любоў Броўка тлумачыць, нібы сваёю
любоўю да ўсяго клясычнага.

З гэтай прычыны, бадай на кожным сваім выступленьні
Пятрусь Броўка лічыць сваім абавязкам прачытаць шырокім
колам сваіх слухачоў некалькі радкоў за свайго зборніку
„Гады як шторм“.

І толькі бывае ўдзячныя слухачы ўбачаць брыгады поэтаў,
і толькі бывае Броўка пачне:

Гады як шторм

пранесліся па моры...

удзячныя слухачы, з трывогаю глядзячы на поэтаў, дадаюць
на памяць:

... Сёньня там былі,
а заўтра ўжо тут...

Ну, але гэта толькі падкрэсьлівае той факт, што поэта ведаюць.

На сёнешні дзень па сваёй тэматыцы Пятрусь Броўка
выключна актуальны поэт Рэвалюцыі.

Вось чаму і праз гадоў сорак я з прыемнасьцю выслухаю
ўспаміны Бэндэ, у якіх ён скажа, што сэрца Пятруса Броўкі
праз усё яго жыццё білася выключна ў такт Рэвалюцыі.

І калі Бэндэ да гэтага дадасць, што ў Пятруса Броўкі ня
было або зусім мала было творчых прагулаў,—стары Алёша
будзе ўсьцешаны ў сваёй старасці.

ВЕЧАР

ПЯТРУСЬ БРОЎКА

(штрыхі)

Пакуль пакаваў я
рыфмы да рэчы
каб добрага зместу
і добрай шліфоўкі...
Аднекуль па цеху
падкраўся вечар,
ці то ад Пярэспы,
ці то
з Камароўкі.
І думы зыначыў...
І крыкнуў:
Чакай!..
Ты вершы дапішаш
ў накой
і потым...
... І сінімі брызгамі
сыпнуў трамвай,
што веў да вагзалу
людзей і клопаты.
Прайшлі маладыя...
Любы да любога!
Манэўраным строем
і песняю пачэлі...
І вуліцы вышлі
ў кашулях каўбоў
паслухаць
як моцна
жыццё засьпявала.
Як рэха,
што пыл
узьнімае граніты
і кружыць кварталамі
бесьперабойна:—
— Таварыш!
краіну сваю
барані ты,
Таварыш!
рыхтуюцца
новыя войны!
Я бразгнуў па доле
рыфмованым глянцам,
Я ў іх адшукаў
свой аблік
аўтагенны—
Сягоньня мае дружбакі—
навабранцы
і сам я валодаю
стрэльбай ня дрэнна!
А трэба—
мы сядзем
ў тачанкі,
на коні,
Мы знаём.
чакне нас
першая рота!
І можа таму
гэтак прагна
сягоньня
Мы вучым—
гранаты,
Каб біць—
па гранатах.
Газэтчык
пра Польшчу крычыць,
пра Кітай,
што нашага брата
кідаюць над кручу...
Паслухай, газэтчык!
я сам прачытаў
і мне ўжо самому
да сьмерці балюча.
А вечар грывіць...
а вечар ня змоўк...
І мчыць мне
на розных клявішах—
і стонны і енкі
маіх дружбакоў,

ПІСЬМЕНЬНІКІ СТАШЭЎСКІ І БАРАНАВЫХ ПЕРАДАЮЦЬ БЮСТ ЛЕНІНА КАЛГАСЬ-
НІКАМ КАЛГАСУ „БАЛЬШАВІК“.

Заходніх братоў
і таварышоў:
„І праўды той—
нідзе!
Жандар, дык ён
і гожа!
І дзень у нас
ня дзень,
і дождж у нас
ня дождж!
І праўды той—
няма,
пад званы
ланиугоў
і дзень у нас—
турма
і дождж нібыццам—
кроў...“
Мне ж крыўдна,
што цяжка
рукою пасобіць
хапіць за гарляк
азьвярэлага ката,
каб к нуц
і тлустасьць яго
і вантробы
у ця, што ён зладаваў,
казэматы.
А вечар агні электрычныя
стругаў
і кідаў што зор
залатыя прыгоршчы...
... Прамчаўся рамізьнік
з даўжознаю пугай
і зьлік у завулку
і змоўк яго
пошчак...
А з рогу,
аднекуль з каменных
узгоркаў:—
Слухайце!..
Слухайце!..
Слухай...
апошнія весткі
калгаснай прыборкі
радмі гойкнула
ў самае вуха.
— Хараша з сенам!
А з лёнам—
вузка!
Плянуняма
Падыход стыхійны!

... Гэта зусім ўжо
іная музыка,
чымся „Танго“,
што ад праскіх
работніц.
Так.
Посьпех прыборкі
мацней за віно,
Мацней за „Танго“,
што буяніць і п. ніць...
... Вечар згасаў.
Надыходзіла ноч
прыходам да фабрык
трэцяе зьмены.
Г. Менск.

КАЦОВ Ч—(работчы валасяншчык). Выконвае абавязкі майстра цэху. За кароткі час вынайшоў спосаб найлепшага скарыстання адходаў конволасу-хвастушкі, што дасць магчымасьць у яго замест адходу атрымаць да 600 кіля добрага матэрыялу.

Віцебск. Піонеры вітаюць пачатак навучальнага году

СПЭКТАКЛЬ, ЯКІ МОБІЛІЗУЕ НА АБАРОНУ

„ТРЫВОГА“ У БЕЛТРАМЕ НАРЫС А. ЭЛЬ

193... год. Трывога...

Капіталістычныя войскі на Савецкай межы. Пачынаецца бой—бязумоўна апошні, у якім бязумоўна перамагае сусветны пролетарыят.

Амаль няма такіх, хто ня ведае, што гэты бой павінен з-дня на дзень прысці. Але шмат ёсць такіх, што ня рыхтуюцца з усёй адказнасцю да гэтага, якія кожны дзень гэтым сваім аб'ектыўна здраджваюць нашым фронтом, правальваючы вайсковую падрыхтоўку, вывучэнне вайскавай тэхнікі. Асаблівае значэнне гэта набывае для моладзі, для комсамолу. А між тым палавіна камсамолу не аўладае вайскавай справай. Факт трывожны і нябяспечны. Не дарма IX з'езд УсёлжсМ паставіў, што ня можа быць камсамольца, які не вывучае вайсковую справу. Але гэтае рашэнне на гэты дзень яшчэ ня ўсюды праводзіцца.

На дапамогу вырашэння гэтай задачы прыходзіць мастацкі агітпроп камсамолу — БелТРАМ (Менск), які сваёй новай пастаноўкай „Трывога“ (п'еса Ф. Кюрэ) ставіць сабе задачу карэнным чынам змяніць адносны камсамольцаў да вайскавай справы.

„Трывога“ паказвае звычайны камсамольскі колектыў, дзе „звычайна“ правальваецца вайсковая падрыхтоўка і інтэрнацыянальная праца. Праз паступовы рад з'яўленняў прыходзіць лёгічны вынік—вайна. Разам з Чырвонай арміяй ідуць на фронт рабочыя, колгаснікі, комсамол і наш колектыў у прыватнасці. У зусім рэальнай абстаноўцы будучай вайны, на канкрэтных людзях, у якіх глядач спазнае ці сябе ці свайго таварыша. Ён—камсамалец глядач, ясна пабачыць і ўсвядоміць, што значыць заўтра сёнешнія вайсковыя заняткі. Ён пабачыць „герояў“, якія правальваюць вайсковую справу ў камсамоле. Вось Пятухоў — „п'ятух“, які па дурасці зрывае вайсковую падрыхтоўку і набраўшыся высокіх слоў „кука-рэча“ аб сусветнай рэвалюцыі: ён у часе бойкі баз глуду гіне, бо ня можа абараняцца. Гэта аб'ектыўны дэзертыр. Вось Лыжко—прымазаўшыся чужак з „сярэдняй адукацыяй“. Ён развівае тэорыю што „Нам у выпадку вайны дапамогі ні ад каго як ня было, так і ня будзе. Лепш мы самі на сябе спа-

дзявацца будзем.—Нябось, як мы рэвалюцыю рабілі...“ Ён сёння правальвае інтэрнацыянальную працу, а заўтра ў часе бойкі проста дэзертыруе, хаваецца. „У лагодную шчылінку — да сацыялізму“. У супроцьлегласць ім—увесь камсамольскі колектыў баявы і энэргічны дапаможнік Чырвонай арміі.

„Трывога“ паказвае будучую вайну ва ўсёй яе клясавай дыферэнцыяцыі. Фронт ляжыць не па географіі, а па клясах. Сёнешнія „Чарговыя“ абываталі з „Савецкімі анекдотыкамі“, сактанты—„аўцы божыя“, „Акадэмічныя“ нацдэмы, нявыяўленыя кулакі,—заўтра клясавыя нашы ворагі. А з таго боку мяжы нясецца пераможны пролетарскі „Рот Фронт“. Так трывога вызначае, хто куды і што куды.

„Трывога“ ня толькі правільна паказвае будучую вайну ў яе расстаноўцы клясавых сіл—яна мобілізуе камсамол і ўсіх працоўных на штодзённую сур'ёзную вайсковую вучобу, яна паказвае, як прыдзе наша перамога над гнілым капіталізмам, з кім трэба змагацца зараз і ў часе трывогі. Таму „Трывога“ вельмі каштоўны спектакль для ўсёй камсамолі, для ўсёй пролетарскай грамадзкасці.

Цікавы факт—разам з „Трывогай“ у Маскоўскім ТРАМ'е ішоў у тэатры Мэерхольда „Последний решительный“—на тую-ж тэму. Атрымалася бязумоўнае спаборніцтва. І што-ж? Перамога засталася на баку „Трывогі“. Чаму? Таму што „Трывога“ дае лінінскую канцэпцыю аб вайне, таму што ТРАМ—жывая частка пролетарыяту не адхіляецца ад пролетарскай ідэалогіі ў бок дробна-буржуазнага історызму ці нацыфізму.

„Трывога“ ў БелТРАМ'е ня тая-ж, што ў Маскоўскім. Перад тым, як прыступіць да пастаноўкі, БелТРАМ разаслаў брыгады па прадпрыемствах Менску, якія правяралі становішча ваенізацыі. Сам колектыў праводзіў вялікую вайсковую вучобу. Канкрэтны мясцовы матэрыял, унесены ў п'есу, дае ёй яшчэ большую заостранасць і актуальнасць. Са сцэны будзе гаварыць ня толькі Пятухоў наогул, але і Пятухоў заводу „Варашылава“, „Комунара“, „Дрэваапрацоўшчыка“ і г.д.

Цесна ўвязваючы вайсковую падрыхтоўку з інтэрнацыянальнай сувяззю, „Трывога“ паказвае на дрэнныя бакі сувязі Менскай камсамолі з Лейпцыгскай і даводзіць, якую вялікую

ролю сыграе міжнародная пролетарская солідарнасць у будучай вайне. У „Трывозе“ яшчэ шмат момантаў: важнасць вывучэння замежных моў, камунізацыя замежных армій, праца германскіх агітпроп брыгад і г. д. — усіх не пералічыш.”

Ставячы сабе задачу асвятліць тэму цаакам і поўнасьцю, ТРАМ да спектаклю і вакол яго разгортвае вялікую працу. Пачынаючы з афіш, білетаў, цераз уваход у тэатр, размаляваны лёзунгамі і транспарантамі, цераз фойе ўстаўленай вайскавай выстаўкай з прысутнасцю вайсковага кансультацтва і да адчыненай заслоны з надпісам „Будзь гатоў да абароны“, — усё гэта будзе яшчэ да спектаклю размаўляць з гледачом на тэму спектаклю, лапаўняць яго.

БелТРАМ робіць сваю пастаноўку ў непасрэднай сувязі з

рабочай моладзёзю, комсамолам. 5/VI ТРАМ склікаў шырокую нараду па абгаварэнні таго, што ўжо зроблена. На гэтым шматлюдным сходзе вельмі шмат цікавых і каштоўных заўваг, паправак і дадаткаў атрымаў ТРАМ. Ён іх тэрмінова ўносіць у пастаноўку. Народа прызнала, што „Трывога“ бязумоўна вельмі каштоўны актуальны спектакль. Ён неабходзеі зараз рабочай моладзі. Выпуск спектаклю якраз супадае са сканчэннем месячніка па правярцы ваенізацыі комсамолу. Ён якраз падвядзе вынікі. Трэба ўсёй комсамолі змагацца за гэтую пастаноўку.

Нарэшце трэба сказаць, што такія нарады трэба яшчэ ня раз рабіць да выпуску спектаклю і па магчымасці ў рабочих клябах.

ТВОРЧАСЬЦЬ НАРОДАЎ СССР

МАРШ МАШЫНЫ ВЕРШ УМ. ІСМАІНАЎ *)

Ш'е машына,
Ш'е машына,
Шытво прашывае,
Узор вышывае
І голас голасна
Просіць шытво.

Зорнаю ноччу
І ў сонечны дзень,
Машына збірае
Работніц к сабе,
Сакрэт расчыняе
Работніцам усім,
Сьпяваючы песні
І гімны машын.

— Шыйце, шыйце,
Шыйце, рукі,
Строчкі строчце
На сарочцы!
Строчкі строчце,
Шыйце сарочку
Героям чырвоным
Хутчэй!
Песні складайце,
Маршы сьпявайце,
Пра белую строчку
Армейскай сарочкі
Гучней!

— Гэй,
Сьмелая дзяўчына!
У тваіх руках
Швеймашына
Скача ў тахт,
Весела таінуюць
Шынель і кашуля,
Пад гэтую музыку
Таінуюць гузікі!

— Гэй, дзяўчаты,
Прывітаньне
Вышывайце...
На шынелях
Серп і молат

Нашывайце!
Каб армейцы
Маглі дружна
З белым бішца,
А рабочыя заводаў
З вамі разам
Бараніцца.

— Шыйце, шыйце,
Шыйце, шыйце,
Нашывайце...
Пяць у чатыры,
Пяць у чатыры
Вышывайце!

— Гэй, дзяўчаты,
Дружна шыйце,
Каб каханьне
Прышывалася
Да тас,
Ды каб сэрцу
Зьмей варожаму
Было несна
Сярод нас!

У змагаццях,
У працы,
Жыццё, абарона
Савецкай краіны.
Пра гэтую крыўду
Ведаць заўжды
Мільёны
Павінны!

— Шыйце, шыйце,
Шыйце, рукі,
Бязутомна!
Усіх баеў
Мы патопім
У новых домнах!

Будзе бой, —
І мы, дзяўчыны,
Пойдзем з маршам
Швеймашыны,

Умарджай Ісмаінаў

З намі —
Любы кулямёт
Строчыць будзе
Па палехі...

А сягоньня —
Шыйце, рукі,
Нашывайце!
Пяцігодку
За чатыры
Вышывайце!

Аўтарызаваны пераклад
з узбэцкай Іл. Б.

*) Умарджай Ісмаінаў — аэіп з выдатных узбэцкіх поэтаў. Член УзАПП.

САБАСЬЦЯН СТАРОБІНСКІ

Я СНАЕ ТАКОЕ...

(ПАРОДЫЯ НА
АЛЕСЯ ЗВОНАКА)

Ясныя такія,
Ясныя такія,
Ясныя такія —
Мары,
Тунае на бруку,
Тунае на бруку,
Шкет учарашніх вуліц
І поэт бяздомны
У акулірах.

Адшумелі буры,
Адшумелі сосны,
Адсьпявалі песні

Ў спальні.
А таму я зьдзіўлен,
Нават рот разьзявіў,
Нават ногі скурчыў
Сам я стаў —
Пытальнік.

Не, цяпер даволі,
Не, цяпер ўжо досыць,
Не, цяпер ўжо будзе —
Уперад!
Валаку я сэрца,
Валаку я радасьць,

Шырэй адчыняйце
Дзьверы!

Ясныя такія,
Ясныя такія,
Ясныя такія,
Песні буду —
Жарыць.
Сорак капеек,
Сорак капеек,
Сорак капеек,
Гонорару!

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АНСАМБЛЬ НАРОДНЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ

Беларускі Дзяржаўны ансамбль народных інструментаў—адна з шматлікіх перамог пролетарыяту Савецкай Беларусі ў справе стварэння культуры нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зьмесце.

Ансамбль зарадзіўся ў 1926 г., але стала пачаў працаваць толькі ў апошні час і абвешчан Дзяржаўным I-XII—30 г. У склад яго ўвайшлі лепшыя выканаўцы на беларускіх народных інструментах, у большасці студэнты музтэхнікуму і рабочыя ад варштату: Сушкевіч, Фрыдман, Навіцкі, Жыдовіч, Захар, Герман, Спэктар і інш.—усяго 13 чалавек. У гэтым ліку ёсць і вядомая працоўным Сав. Беларусі артыстка Александроўская.

Выкананьне народных сьпеваў і танцаў, складае класічнае музыкі, рэвалюцыйных сьпеваў на народных інструментах і пад акомпанімент цымбал Бел. Дзярж. Ансамбль дэманструваў свае дасягненні, а разам з гэтым і дасягненні культурнага будаўніцтва БССР перад працоўнымі Масквы, Ленінграду і часткова перад працоўнымі Сав. Беларусі.

Летам гэтага году ансамбль наведваў брацкую рэспубліку Сав. Украіны. Пролетары г. Харкова, героі тэмпаў Харкаўскага Трактарабуду, вітаючы і цёпла прыняўшы прадстаўнікоў з БССР, заверылі праз ансамбль працоўных БССР, што ХТЗ будзе пушчаны ў тэрмін—гэты вялізарны ўклад у завяршэньне пабудовы фундаменту сацыялістычнае эканомікі.

Выступленьні ансамблю газ. „Харкаўскі пролетар“ адзначыла, як „навожны доказ, што пролетарыят Беларусі будзе сваю культуру пролетарскую зьместам і нацыянальную формай. Работа ансамблю—вялікі крок уперад у аўладаньні масамі музыкай і культурай“.

Пасьля Харкава ансамбль выехаў у Данбас, наведваўшы шахты гор. Сталіна, Алчэўска, Сьвярдлоўскіх, Арцёмаўскіх руднікоў, працоўных гор. Луганску і інш.

Концэртамі, культвылазкамі ансамбль абслугоўваў гарнякоў лепшых шахт, выступаў на адстаючых.

Шахта імя Войкава—лепшая ўдарная шахта раёну—увесь час ідзе ўперадзе, перавыконваючы вытворчы плян. Ансамбль а 5-й

гадзіне раніцы дае канцэрт непасрэдна на шахце перад спускам рабочых у шахты з закуранымі, цёмнымі тварамі. Праслухаўшы Чарнушачку, Лявоніху і рэвалюцыйныя бадзёрыя сьпевы, шахцёры спускаліся з паднятым настроем у шахты, наляваючы гэту Лявоніху і інш.

Шахта № 10 імя Арцёма—адстае, недавыконвае вытворчага пляну.

А 6-й гадз. раніцы ансамбль у поўным складзе ў казармах рабочых. Разам з шахтковам праводзіць работу словам, песнямі і музыкай па ліквідацыі прарыву гэтай шахты.

Данбас—усесаюзная качагарка. З-за недахопу рабочае сілы недавыконваецца вытворчы плян. Сав. Беларусь—адна з крыніц пастаўкі рабочай сілы Данбасу. Пасылка рабсілы з Беларусі жадае шмат лепшага, большай наваротлівасьці грамадзкіх арганізацый, колгасаў, у чым пераканаўся ансамбль, будучы ў Данбасе.

Наведваньне ансамблем Данбасу—ёсць культурная сувязь Сав. Беларусі з гарнякамі. Надзвычайна гарача прыняўшы ансамбль, гарнякі-шахцёры ў памяць аб гэтым прыпаднеслі ансамблю лампу шахцёра, у выдачы якіх яны прытрымліваюцца вялікай скромнасьці: атрымалі квартэт Вільома, Маскоўскі тэатр Рэвалюцыі, Беларускі ансамбль і ня шмат іншых.

За 40 дзён ансамбль даў 45 канцэртаў, з іх 11 бясплатных для рабочых і Чырвонай арміі ў парадку культвылазак.

Агульным сходам ансамбль з прадстаўнікамі партыйных, профэсійных і дзяржаўных арганізацый адзначаны як лепшыя ўдарнікі ансамблю і пролетарскага мастацкага фронту Сав. Беларусі прэміраваныя управой відовішчных прадпрыемства БССР: Александроўская, Жыдовіч, Герман, Спэктар і Плашчынскі.

Ансамбль заклікае ўсе мастацкія ўстановы Беларусі працаваць па ўдарнаму.

Жыдовіч.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Адыходніцтва—ключ да організава- нага набору рабочай сілы

Нябывалы рост індустрыялізацыі Са-
вецкага Саюзу патрабуе шпаркага росту
рабочых, каб забяспечыць новае будаў-
ніцтва гігантаў. Ёсць трагоўных у нас няма.
Мы ня можам спадзявацца на самацёк
рабочай сілы.

Ад політыкі самацёку трэба перайсці
да політыкі організавага набору рабо-
чых для прамысловысці. Але для гэтага
існуе адзіны шлях—шлях дагавароў гас-
падарчых організацый з колгасамі і кол-
гаснікамі. (Ста ін).

Паспяховаму выкананню задач, па-
стаўленых перад колгасамі, дапаможа шы-
рокае растлумачэнне ўсіх тых імглот,
якія длюцца адыходнікам колгаснікам і
іравядзенне ў колгасе організацыйных
меропрыемстваў па вярбоўцы адыходнікаў.

Надрукаваная брошура—«Аб адход-
ніцтве з колгасаў» тыр. 50.000,
цана 8 кап.—будзе садзейнічаць выка-
нанню задач у галіне вярбоўкі рабочай
сілы.

Па падліках Белколгасцэнтру і НКЗ мы
маем у БССР у гэтым годзе лішку
23.358.085 працадзён, або 18,6 проц. да
наяўнай сілы ў колгасах.

У брошурцы зьмешчаны пастановы парт-
ыйных, савецкіх і колгасных органаў па
пытаннях адходніцтва з колгасаў. Прак-
тыка месц паказвае, што многім колга-
самі контрольныя лічбы па адходніцтве
перавыконваюцца.

Другая брошура тав. Рачыцкага «Вы-
нікі веснавой сяўбы, задачы
уборачнай і асенняй пасеў-
най кампаніі і падрыхтоўка да
вясны 1932 г.» тыр. 15.000, цана 5 кап.,
коратка падагульвае вопыт вясенняй
кампаніі па БССР, ставіць задачу ўбо-
рачнай асенняй, падняцця азімага кліну
на зяб і завайстрае ўвагу ўсіх раённых
арганаў на сваячасовай падрыхтоўцы
да вясны 1932 г.

Усе правадзімыя работы ў перыод
уборачнай асенняй і зяблевай кампаніі
павінны быць увязаны з асноўнай зада-
чай—падвышэння тэмпаў калектывіза-
цыі на аснове левінскага прынцыпу доб-
раахвотнасці, зварачвае ўвагу ўсіх вяс-
ковых організацый аўтар брошур на
стар. 23

Ліпеньскі пленум ЦК КП(б) паставіў
задачу аб ахопе колгасамі да вясны

КНІЖНАЯ ВІТРЫНА

1932 г. ня менш 75 проц., а на 30-VIII
мы маем 46,8 проц., альбо 360.930 бяд-
няцка-серадняцкіх гаспадарак.

Для выканання гэтай задачы патра-
буецца штодзённая масава-політычная ра-
бота сярод бядняцка-серадняцкага насель-
ніцтва, якое яшчэ па-за калгасамі, патра-
буецца гаспадарчае замацаванне колга-
саў. Вопыт вясны 1931 г. паказаў, што
там, дзе гэта работа праводзілася, там
ёсць вялізарныя дасягненні. На 30-га
жніўня 6 раёнаў—Койданаўскі, Лепель-
скі, Клімавіцкі, Касцюковіцкі, Бягомльскі
і Талачынскі—у асноўным скончылі су-
цэльную калектывізацыю.

Кніжкі патрэбна прасунуць у кожны
колгас, у кожную вясковую партыйную
і комсамольскую ячэйку.

Сваячасовая сяўба і зяблевае воры-
ва—першы шлях да падвышэння
ўраджайнасці.

Аб разгортванні азімай сяўбы і зябле-
вага ворыва дырэктывы партыі і ўраду
былі дадзены сваячасова.

Апошняя зводка НКЗ СССР за 5-IX па-
казвае, што раёны БССР не развярнулі
патрэбнае працы вакол выканання гэ-
тых буйнейшых політычных с.-г. кампа-
ній. У той час, як сярэдні процант сяў-
бы па БССР складае 18,9, зяблевага во-
рыва толькі 4,1 проц.

Ёсць асобныя раёны Гарадоцкі, Су-
раскі, Кармянскі і Парыцкі, Касцюко-
віцкая МТС, саўгас Пагост Старобінскага
раёну, якія прыбліжаюцца да канца вы-
канання плянаў.

Разам з гэтым ёсць і такія, якія ад-
стаюць: Расонскі, Жыткавіцкі, Пухавіцкі,
Чашніцкі і др.

Выпушчаны зборнік «Змаганьне за
асеннюю сяўбу і зяблевае
ворыва». БДВ, тыраж 10.000, цана
6 кап., старонак 48. Зьмяшчае дырэктывы
партыі і ўраду па гэтым пытанні, а
таксама праграму работ у колгасах.
Апрача гэтага, у кніжцы ёсць матэры-
ялы, досьледы і думкі лепшых спецыялі-
стаў с.-г., як акадэміка Вільямса, профэ-
сароў Сакалова, Эдэльштэйна і Кузьніц-
кага па пытаннях раньняга зяблевага і
які ад гэтага мы маем эканамічны эфэкт:
падвышэнне ўраджайнасці, зьнішчэнне

пустазелья, па барацьбе са шкодні-
камі і г. д.

Выкананьне пляну сваячасовага па зяб-
ліву садзейнічае выкананню плянаў на-
ступнай вясны.

Зяблевае ворыва павінна быць абавяз-
ковай гаспадарчай работай кожнага кол-
гасу.

У кніжцы ёсць дадатак—пастанова
прэздыуму ЦКК і НКРСІ СССР аб па-
лепшанні практыкі кіраўніцтва ў колга-
сах.

Кніжка патрабуе шпаркага і шырокага
распаўсюджвання ў кожны колгас,
ячэйку КП(б) і ЛКСМБ.

2. Лапавок Канопля. БДВ, тыраж
15.000, 1931 год, цана 45 к. старонак 96.
Зьмяшчае матэрыялы аб культуры кана-
пель, аб угнаенні пад імі, вырабе глебы,
аб гатунках каняпель, шкодніках і г. д.

Ёсць разьдзелы аб уборцы, апрацоўцы
і здачы (продаж) валакна каняпель калек-
тывнымі і савецкімі гаспадаркамі дээр-
жаве.

Эканамічнае значэнне каняпель у на-
роднай гаспадарцы, досьлед Лувінскага
канопляводнага колгасу, досьледы Мен-
скай балотнай станцыі і інш. паказваюць,
што ў БССР ёсць вялікія магчымасці
пашырэння гэтае тэхнічнае культуры.

У 1933 годзе ў нас мяркуецца засеяць
пад каноплі каля 100.000 га. У кніжцы
ёсць матэрыялы па БССР. Кніжка па-
трэбна ў канопляводных раёнах.

3. Гарадзенскі. Трактарыст за-
хоўвай сваё здароўе, БДВ, 1931,
тыраж 10.000, цана 10 кап., старонак 40.

Брошура ясна, зр зумела расказвае
пра тых выпадкі, якія могуць быць ад-
вязаныя асноўных правіл догляду за
трактарам, вучыць захоўваць правілы сан-
гігіены і г. д., каб быць здаровым.

У канцы прыкладзены агульныя пра-
вілы, зацверджаныя НК Працы СССР,
адносна бяспечнасці пры работах на
трактарох, якія датычацца адміністрацый,
і трактарыста.

Кніжка патрэбна кожнаму трактарысту
і ў колгасную бібліятэчку.

Гэтыя кніжкі можна раіць для біблі-
тэк і вясковых школ, дамоў соц. куль-
туры і ШКМ.

Т. Ляўша.

Крушэньне Рэнэгатаў

ПЬЕСА

У. Л. СТЭЛЬМАХА.

ПАЧАТАК ГЛЯДЗІ

Н А 2 С Т А Р О Н Ц Ы

Поліцэйскі. Сто-о-ой! Разыйдзіся!.. Ачысьціць вуліцу.
Галасы рабочых. Далоў уладу голаду і сьмерці! Далоў по-
ліцыю! Далоў галодны закон Брунінга! Няхай жыве Савецкая
Германія!

Поліцэйскія. Вон! Ачысьціць плошчу, сволачы! (Полі-
цэйскія кинуліся ў натоўп з гумавамі дубінкамі).

Галасы рабочых. Мы просім працы і хлеба. Хлеба!
Хлеба! Хлеба! Нашы дзеці паміраюць з голаду. Дайце нам ра-
боты і хлеба!

Поліцэйскі. Разыйдзіся!.. (Б'юць рабочых. Суматоха.
Раптам азьвярэлы натоўп рабочых кідаецца на поліцэйскіх).

Галасы рабочых. Бі сінх сабак! У морду ім! Гані іх.
Бі!.. (Бойка. Поліцэйскія са сьвістам выбягаюць з натоўпу).

Поліцэйскі. Бунт! Рэвалюцыя! Каравул! (Сьвісьціць).

Галасы рабочых. Урра! Няхай жыве Савецкая Германія!
Уперад! (Разьбіваюць натоўп рушэй па вуліцы Кельна).

Шаф (ранены поліцыяй, устае). І я, я...

Карл. Тата, татачка, ты? Як, якім чынам ты папаў сюды?

Шаф. Я папаў сюды не адзін. Я прывёў з сабой 500 рабочых.

Карл. Вы-ж супроць крыві, тата?

Шаф. Быў супроць. Але... але я ўжо п ць дзён, як падаў
заяву ў камуністычную партыю Германіі.

Карл. Значыць разам?

Шаф. Разам!.. (Сьпеў узрастае. Шаф і Карл улёваюцца
ў дэманстрацыю).

ЗА ВЫЗВАЛЕНЬНЕ АД ЗАМЕЖНАЙ ЗАЛЕЖНАСЬЦІ Ў ТЭХНІЦЫ.

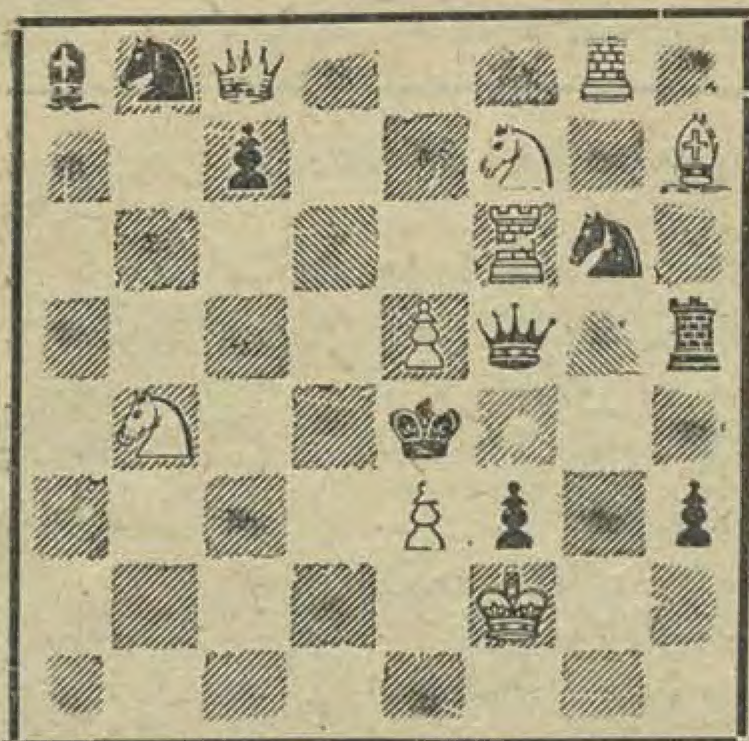

ШАХМАТЫ № 6

Пад рэдакцыяй А. А. КАСЬПЕРСКАГА і Я. Е. КАМЯНЕЦКАГА.

Можна адны конкурс складзеньня шахматных задач „Чырвонай Беларусі“

Задача № 11. Дэвіз „Магнэс“

Белыя: Крf2, Рс8, Лf6 і g8, Сh7, Кb4 і f7, пп: е3, е5 ... (9)

Чорныя: Кре4, Рf5, Лh5, Са8 і c7, Кb8 і g6, пп f3, h3 ... (9).

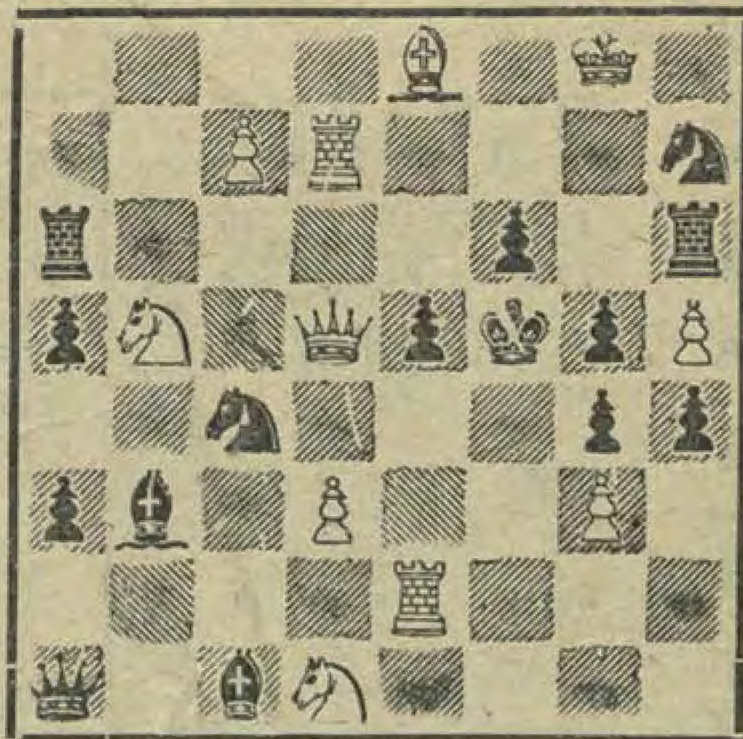
Мат у 2 хады

Партыя іграная ў чампіянаце Менску 2-VIII—31 г.

Бел. А. Касьперскі, чорныя Верасаў.

1 Кg1—f3, Кg8—f6, 2 d2—d4, d7—d5, 3 c2—c4, c7—c6, 4 e2—e3, e7—e6, 5 Kb1—c3, Kb8—d7, 6 Cf1—d3, d5:c4, 7 Cd3:c4, b7—b5, 8 Cc4—d3, a7—a6, 9 e3—e4, c6—c5, 10 e4—e5, c5:d4, 11 Kc3—e4, Kf6—d5, 12 o—o, Фd8—b6, 13 Cc1—g5, h7—h6, 14 Cg5—h4, Kd7—c5, 15 Ла1—c1, Кс5:d3,

Задача № 12. Дэвіз „Кляпан“

Белыя: Крг8, Рd5, Лd7 і e2, Се8, Кb5 і Kd1, пп: c7, d3, g3, h5 ... (10).

Чорныя: Крf5, Рa1, Ла6 і h6, Сb3 і c1, Кс4, і h7, пп: а3, а5, е5, f6, g4, g5, c4 ... (15).

Мат у 2 хады

16 Фd1:d3, Cc8—b7, 17 Фd3:d4, Фb6:d4, 18 Kf3:d4, Kd5:f4, 19 Ke4:d6+, Cf8:d6, 20 c5:d6, Cb7:g2, 21 Лc1—c7, g7—g5, 22 Лf1—c1, g5:h4, 23 Лc7—e7+, Крc8—f8, 24 Лc1+c7, Лh8—h7, 25 f2—f3, Лh7—g7, 26 Кpg1—f2, Kf4—d5, 27 Лc7—a7, Ла8:a7, 28 Ле7:a7, Kd5—b6, 29 Ла7:a6, Крf8—e8, 30 Ла6:b6, Cg2—h3, 31 Лb6—b7, e6—e5, 32 Лb7—e7+, Кре8 d8, 33 Kd4—c6+, Крd8—c8, 34 Ле7—c7+.

РАЗЬВЯЗКІ ЗАДАЧ

„Чырвоная Беларусь“ № 10, май.

№ 3. Я. Е. Камянецкага. Бел.: Крf1, Са4 і c3, Кb7, пп: а6, b2, e2, e5, g3... (9). Чорн.: Крс4, пп: а7, c6, e3, e6, f2... (6). Мат у 3 хады:

У першапачатковым становішчы на хады чорных: 1... c6—c5 і 1... Крс4—d5, у белых маюцца гатовыя адказы. На 1... c6—c5 сыледуе 2. Kb7—a5+ і 3. Са4—c6×. На 1... Крс4—d5 сыледуе 2. Са4—b3+ і 3. Kb7—d6×.

Але які-ж ход зрабіць белым, каб даць мат у тры хады?

Калі з'іграць 1. g3—g4?, то пасля 1... Крс4—d5, 2. Са4—b3+, Крd5—e4 і мат на трэцім ходзе немагчымы, з-за таго што пасля 3. Kb7—d6 чорны кароль выходзіць на свабоднае поле f4.

Здаецца, што калі гэта так, то задача не разьвязваецца, бо захаваць старыя варыянты нельга. Але выхад кроіцца ў тым, каб зьмяніць існуючыя варыянты.

Разьвязвае задачу 1. Са4—c2!

Калі 1... c6—c5, то 2. Kb7—d6+ і 3. Cc2—c4×.

Калі 1... Крс4—b5, то 2. Cc2—d3+ і на Кра4 3. Kb7—c5×, а на Крb6 3. Cc3—a5×.

Калі 1... Крс4—d5, то 2. Cc2—b3+ і 3. Kb7—d6×. Цікавая задача!

№ 4. В. І. Шыфа. Бел. Крb1, Рe5, Лh1, Се1, Ке3 і h6, пп: d6, g2, h3, h4... (10). Чорн. Крг3, Лf2, Cg6, Kf4, пп: b2, d7, f5, h5, h7... (9). Мат у 2 хады. І тут усё гатова! Прыходзіцца замяніць існуючыя маты. Рашае задачу. 1. Рe5:f5!

Да першага ходу на 1... Cg6—e2. Kh6:f5×, пасля 2. Рf5—g6×, да першага ходу на 1... Крг3:h4 2. Фе5:f4×, пасля 2. Се1:f2×. Першым ходам дабаўляецца новы варыянт 1... Kf4—d3, 2. Рf5—g5×. У гэтым варыянце праходзіць тэма. Шора. Сутнасьць яе ў наступным: першым ходам белыя разьвязваюць зьвязаную чорную фігуру і зьвязваюць сваю. Чорныя абараняюцца, разьвязваюць зьвязаную фігуру белых, пасля чаго тая і дае мат. Варыянт 1... Kf4—d3! Яркая адлюстраванне гэту тэму.

ІМІ
ЛЕНІНА
1970

Б Е Л Д З Я Р Ж В Ы Д А В Е Ц Т В А

■ ■ ■ БЕЛЬСКА-ГАСПАДАРЧЫ СЭНТАР ■ ■ ■

1595

ТАВАРЫШЫ КОЛГАСЬНІКІ,
ЧЫТАЙЦЕ
НАСТУПНЫЯ
КНІЖКІ:
■ ■ ■
ЧЫТАЙЦЕ
НАСТУПНЫЯ
КНІЖКІ:

Як арганізаваць працу ў ільнаводных колгасах	цана 15 кап.
Рабочая праграма па ўборцы лёну і канпель.	„ 5 „
Лён і канпель. (Зборнік)	„ 20 „
Меерсон.—Як правільна ўбіраць лён.	„ 10 „
Шатэрнік.—Культура лёну	„ 50 „
Сэлекцыя і культура лёну	„ 40 „
За пашырэнне плошчы і ўздым ураджайнасці лёну і канпель. (Зборнік)	„ 10 „
За правільны колгасны ўлік. (Зборнік)	„ 12 „
Улік у колгасах. (Зборнік).	„ 20 „
Удалаў.—Вытворчыя нарады ў колгасах	„ 15 „
Парадак разьмеркаваньня даходаў	„ 2 „
Галенчанка.—Разьмеркаваньне прыбыткаў і ўраджаю	„ 20 „
Комсамол за аўладаньне агро-тэхнікай. (Зборнік)	„ 32 „
Барацьба са шкоднікамі і хваробамі с.-г. расьлін	„ 95 „
Як жывецца ў комуне. (Зборнік).	„ 17 „
Герасімаў.—Аўладай тэхнікай колгаснай вытворчасці.	„ 7 „
Галевіус.—За бальшавіцкую ўборку ўраджаю	„ 10 „
Нісьневіч.—Арганізавана правядзем 2-ю бальшавіцкую ўборачную кампанію	„ 10 „
Плятнер.—Зьдзельшчына ў колгасах	„ 17 „
Байкоў.—Кіраўніцтва ў колгасах	„ 20 „
Варкуноў.—Аб парадку скармліваньня сілосу	„ 2 „
Іскроў і др.—Выканаем плян па сілосу	„ 10 „
Кароткая інструкцыя па тэхніцы і сіласаваньні	„ 5 „
Розэнблём.—Арганізацыя сіласаваньня ў колгасах	„ 15 „
Комсамол за сілос	„ 20 „
У паход за сілос	„ 15 „
Кукуруза на сілос	„ 10 „
Як захоўваць насенне гародніны. (Зборнік).	„ 10 „
Аб адходніцтве з колгасаў. (Зборнік)	„ 10 „

ДУМКІ АБ ПРАЧЫТАНЫХ КНІГАХ І ВАШЫХ ПАЖА-
ДАНЬНЯХ ШЛІЦЕ Ў БДВ—С.-Г. СЭНТАР, БЯЗ МАРАК

Менск, Савецкая, 59.